

Plaiuri Săcelene

Revistă editată de Asociația Sportiv-Culturală
"IZVORUL" - Săcele, înființată în anul 1922
și înregistrată la Judecătoria Brașov,
sub nr. 15553/8.03.1994

Președinte de onoare prof. univ. dr. Dimitrie Cazacu

V R E M

să răscolim trecutul celor ce-au cutreerat pământul românesc
să înfățișăm *prezentul* văduvit de *măreția trecutului*
să despicăm drum nou prin vremuri *Săcelelor* de mâine și
să contribuim cu toată puterea noastră de muncă tinerească
la ridicarea acestor plaiuri mocănești

VICTOR TUDORAN
Plaiuri Săcelene, 1934

"IDENTITATE
SĂCELEANĂ"

PRELUCRAREA
LÂNII ÎN
GOSPODĂRIA
SĂCELEANĂ

ANUL XXV
(Serie nouă)
Trimestrul IV, 2011
Nr.70

Plaiuri Săcelene

apare trimestrial

MEMENTO

“După ce o veți citi, păstrați revista în casa voastră. Oricând o veți găsi, vă va face plăcere, fiindcă vă reamintește oameni și locuri scumpe vouă și părinților voștri.”

Cuprins

In memoriam

CUVÂNT DE CRĂCIUN	3
NAȘTEREA MÂNTUITORULUI ÎN SUFLET, ÎN MINTE ȘI ÎN INIMĂ	3
SEARA DE AJUN DE CRĂCIUN ÎN CASA PĂRINȚILOR MEI	4
OMAGIU PIOS ADUS MOCANILOR ARDELENI STABILIȚI ÎN DOBROGEA	6
IN MEMORIAM SANDA TAFLAN	7
ANDREI ȘAGUNA A TRECUT DIN ISTORIE ÎN CALENDARUL BISERICESC	8
FRUMOASELE DE ALTĂDATĂ	9

Cultura

PERSONALITĂȚI DE SEAMĂ ALE CULTURII ROMÂNEȘTI - NICOLAE IORGA-	10
CUM ÎNTÂMPINAU BRAȘOVENII CRĂCIUNUL	11
PRIMĂVARA UNUI LUCEAFĂR	12
O POVESTE DIN SĂCELE ȘI BRAN	13
STRUGURII ȘI VINURILE ROȘII – SURSE DE COMPUȘI CU EFECT BENEFIC ASUPRA SĂNĂTĂȚII	14
DIN TOATE „CELE BUNE” CÂTE PUȚIN	16

Opinii

SPIRITUL COMUNITAR	17
CRONICA EȘECURILOR (I)	18

Tineri

CRĂCIUNUL PE VREMEA BUNICILOR	19
DE VORBĂ CU CRĂCIUNUL	20

Actualitatea

PROIECTELE DEMARATE DE ADMINISTRAȚIA SĂCELEANĂ CONTINUĂ ȘI ÎN 2012	20
CREDINCIOȘII DIN SĂCELE S-AU ÎNCHINAT SFINȚILOR DOBROGENI	21
S-A ÎNTÂMPLAT ÎN SĂCELE	22
ZIUA NAȚIONALĂ PE MAPAMOND	22

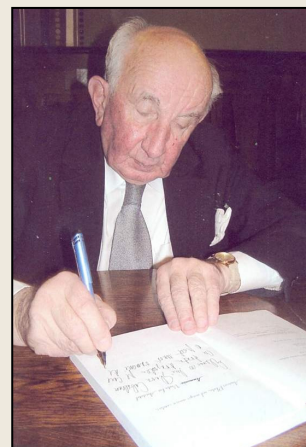
Dragii mei săceleni,

În numele redacției și al tuturor colaboratorilor revistei noastre și în numele meu, vă doresc un Crăciun luminat de seninătatea liniștii, a bune înțelegeri și împlinirii tuturor gândurilor ce-au păstorit și păstoresc speranțele voastre și ale dragelor voastre familii.

Aș fi fericit să aflu că toți membrii comunității noastre, de la cei asupra cărora au nins cu prisosință anii, până la cei ce-și fac abia acum intrarea în viață, așteaptă, cu bucuria proprie fiecărei vârste, Sărbătoarea atât de dragă copiilor, dar și celor ce le luminează viața, fie ei părinți sau bunici sau pur și simplu prieteni, purtători ai harului iubirii de aproape.

Anul care vine să-împlinească fiecăruia dintre voi gândurile, iar Dumnezeu, prietenul nostru al tuturor să vă ocrotească sănătatea și toți pașii vieții.

*Prof. dr. Dimitrie Cazacu
decembrie 2011*

CUVÂNT DE CRĂCIUN

Cât reușești
inimii să-i dăruiești
bucuria deplină
a-ntoarcerii în Timp
la anii dintâi
ai neprihănitei copilării,
să știi
că-n trecerea anilor
ești pe drumul cel bun
ocrotit de suprema, dătătoare de viață
Lumină.

Îți vor veni
la colinde și întâlniri
toți anii,
acum troieniți de doruri și de-amintiri,
dar și umbrele dragilor noștri,
pelerini acum printre astre
și lumile acelea albastre
durate din abur de vis
unde
se spune că s-ar piti
eternul, visatul de noi Paradis

Fii atunci fericit
că-n seara de-Ajun de Crăciun

*Prof. dr. Dimitrie Cazacu
decembrie 2011*

NAȘTEREA MÂNTUITORULUI ÎN SUFLET, ÎN MINTE ȘI ÎN INIMĂ

„Hristos Se naște, slăviți-L !”

„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire !”

Taina mântuirii neamului omenesc este strâns legată de taina Întrupării Fiului Lui Dumnezeu „de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria” (Crezul) și de nașterea Lui în cetatea Betleemului acum mai bine de două mii de ani.

Acest eveniment de maximă importanță nu s-a petrecut la întâmplare, ci a fost pregătit prin lucrarea Lui Dumnezeu încă de la începuturile lumii. Ar fi o greșeală să credem că Nașterea Lui Hristos, Logosul Întrupat, din Fecioara Maria ar fi rezultatul căderii adamice, ea este darul suprem al iubirii Lui Dumnezeu pentru lumea pe care a creat-o. Pornind de la prima veste bună scripturistică „Dușmănie voi pune între tine (șarpe) și între femeie, între sămânța ta și sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul” (Facere 3, 15) putem parcurge cu ochii minții întregul șir al tuturor evenimentelor care s-au succedat de-a lungul istoriei omenirii și astfel să înțelegem deplin sensul „tainei celei din veci ascunse și de îngeri neștiute”. Mai mult, faptul că „Cuvântul trup S-a făcut” (In. 1, 14) rămâne taina tainelor atât pentru mintea teologilor de Dumnezeu insuflați cât și pentru simplii creștini, trăitori și mărturisitori ai minunii (care nu reduc sărbătorirea Nașterii Domnului la simpla dimensiune a

plăcerilor gurmănde, pentru că „împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt.” (Rm. 14, 17)). De altfel, Mântuitorul Iisus Hristos a spus limpede: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta” (In. 18, 36).

Nașterea Pruncului în ieslea din Betleem a împărțit istoria lumii în două: înainte de Hristos și după Hristos; o nouă eră a început, s-a încheiat o întreagă istorie milenară de plângere și de durere sub povara morții veșnice și sub tirania întunericului demonic. De atunci și până astăzi, Hristos strigă neconținut: „Eu sunt Lumina lumii !” (In. 8, 12); „cât aveți Lumina, credeți în Lumină, ca să fiți fii ai Luminei” (In. 12, 36) căci „cel ce umblă în întuneric nu știe unde merge.” (In. 12, 35). Cu mult timp înainte încă, marele Isaia proorocul descoperise în chip minunat că „Fecioara va lua în pânțece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel” (Isaia 7, 14) – text cu neputință de înțeles chiar și de către înțelepții lui Israel, talmăcitori ai textelor sfinte, care nu puteau pricepe cum să nască o fecioară, Fecioară fiind. Iar dacă astfel de taină nu putea fi înțeleasă atunci de către cei peste care odihnea Duhul Domnului Dumnezeu, aleși prooroci din veac vestiitori ai celor mai presus de fire și de cuvânt, oare cu cât mai mult

astăzi, când nesațiul poftelor de mâncare și îmbuibarea lăcomiei de băutură nu-și mai află sfârșitul și sunt fără de stavilă, - astfel de taine rămân de nepătruns?! Oare care dintre oamenii sături de viață și copleșiți de patimi, ai acestui veac sufocat (prin mass-media și nu numai) de tot soiul de „evenimente” (zise „mondene” și „importante”), ar mai putea fi interesați de chipul pogorării Lui Hristos din cer pe pământ, între oameni, în noaptea aceea în care S-a născut din Fecioara Maria în ieslea de la Betleem?... Iată, Arhanghelul însuși răspunde ne-

dumeririi Celui ales de Dumnezeu pentru a mărturisi minunea: „Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt” (Mt. 1, 20). Câtă taină, câtă adâncime de nepătruns, cât necunoscut de dumnezeire atunci când Îngerul se sfiește în Nazaretul Galileii a grăi către Fecioară: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!” (Lc.1, 28); trăind taina și împlinind minunea, Fecioara însăși se apără cu învățătura Sfințelilor Scripturi: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?” (Lc. 1, 34). Iar aici, din izvorul tainelor divinității cerești, pentru întâia oară asupra unei persoane omenești plămădite din țărâna pământului se va așeza întreaga Sfântă Treime în chip minunat ca oarecând cei trei tineri la Stejarul Mamvri oaspeți la masa lui Avraam – atunci în chip materialnic, acum duhovnicește, prin lucrarea Duhului Sfânt – „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema!” (Lc. 1, 35).

Prin toate acestea ni se arată nu numai nemărginirea iubirii Lui Dumnezeu pentru oameni, dar și dăruirea totală față de creația Sa: „Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică.” (In. 3, 16). Această venire în lume a Fiului Lui Dumnezeu în chipul cel mai smerit cu putință, ca un anonim, stingher în fânul unei iesle, în staul de dobitoace, din părinți modești și săraci, în „adânc de smerenie” și „chip de rob” (după cum spune Sfântul Atanasie cel Mare) ne arată că taina a fost cu totul de neînțeles pentru vremea aceea. Ca dovadă – incredibila meschinătate sufletească și micime de cuget a regelui Irod (supranumit „cel Mare”!), capabil să ucidă paisprezece mii de prunci nevinovați „de doi ani și mai jos” (Mt. 2, 16) doar pentru a lua viața Pruncului-Împărat care îi „amenința” tronul! Oare cât de mare să fie lipsa rațiunii și întunecarea cugetului și neputința sufletului ca să fii dominat de groaza înfricoșării înaintea unui prunc în scutece ca înaintea unui dușman veritabil capabil să te învingă și să te supună? – mai ales în cazul stăpânului unui întreg regat păzit de armate întregi de bărbați nemiloși! Ceva

de acest fel se poate recunoaște, de altfel, și în mercantilismul marketingului comercial consumist contemporan care tinde să reducă taina Nașterii Lui Hristos, taina vieții veșnice, la o simplă „sărbătoare” marcată de dezmaț și îmbuibare. Doar după ce vom pricepe că simțământul bucuriei de a fi cu Hristos nu vine din chefuri și distracții ci din întâmpinarea cuviincioasă a Lui (prin post și rugăciune, prin mărturisirea păcatelor și împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui) ca pe un Prunc de Împărat purtat și ocrotit de îngeri, abia apoi vom putea înțelege ceva din

dorința sfântă a Lui Dumnezeu pentru noi oamenii – „să Se nască și să crească, să ne mântuiască!” („Colind”). Iar aceasta pentru că taina trebuie păstrată intactă și nealterată pentru generațiile viitoare, deplin curată și întru totul dogmatică, precum a fost dintru începuturi – cu păstori, cu magi, cu îngeri, cu vestiri și cântări din înalt, cu tot alaiul divino-uman al cerului și al pământului, cu steaua de la Betleem (pentru magi și pentru păstori, vestitoare de bucurie iar pentru mulți alții, de atunci și până astăzi, „savanți” și „cercetători în stele”, probabil un simplu corp ceresc lipsit de semnificație.)

Praznicul Nașterii Domnului trebuie să ne cuprindă sufletește prin lucrarea de curățire a inimii, dar nu printr-o pocăință marcată de tristețe și de frică, ci printr-o pocăință a bucuriei, prin care să simți că ești și tu unul dintre magi sau dintre păstori; adică să simți că și ție personal îți luminează steaua călătoare a rugăciunii lui Iisus, care îți pregătește ființa pentru venirea euharistică, prin Trup și Sânge, a Lui Mesia – Hristos Cel mult vestit de prooroci – care să îți transforme inima dintr-o iesle dobitocească plină cu fân uscat într-un locaș plin de lumină din Lumina Lui Iisus, „Lumina lumii” (In. 8, 12) „care a venit în lume să-i mântuiască pe cei păcătoși” (Sfântul Ioan Gură-de-Aur) și „să-i lumineze pe cei dintru întuneric” (Sfântul Prooroc Isaia). Se cuvine celor ce umblă întru Lumină, ca fii ai Luminii, să fie pururea treji și cu multă luare aminte asupra tuturor acestor lucruri care marchează istoria lumii și dau sens real, creștinesc, vieții noastre pe pământ. „Cel ce nu este cu Mine este împotriva Mea.” (Lc. 11, 23) spune Pruncul Iisus, surpând deopotrivă dominația lui Irod, dar și tirania diavolului.

Semnificativ, regatul lui Irod se va împărți între urmașii săi, pentru ca lumea să afle și să înțeleagă că singura împărăție, veșnică este și va fi „împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii.” (Mt. 25, 34). „Pentru că a Ta este împărăția și puterea și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!”

Preot Raul Șerban

SEARA DE AJUN DE CRĂCIUN ÎN CASA PĂRINȚILOR MEI

Am amintit nu o dată în scrierile mele de caracterul aparte, de-a dreptul mirific, al sărbătorii Crăciunului, al atmosferei și contextului țesut din nobile efuziuni, pe care apropierea Sa o generează, în care coabitează atât de fericit credința, legenda, tradiția, dar și delicatele nostalgii, stimulatori ai tentației binelui, generozității, frumosului și atât de umane toleranțe și a imboldului iertării.

Crăciunul, îndelunga sa așteptare, recheamă în sufletul meu anii fericiți ai copilăriei, când familia noastră nu a cunoscut încă neiertătoarele traume ale războiului, plecarea dintre noi, atât

de neașteptată, a tatii și tot tăvălugul nefastelor drame care au urmat anului 1944.

Oricât de dureroase au fost evenimentele ce au prefațat adolescența mea, mama, cu durere în suflet, sfâșiată de devastatoare tristeți, și-a găsit în adâncurile sufletului stropul de voință atât de necesar depășirii disperării și conferirii singurătății noastre a atmosferei cinstirii serii de Crăciun.

Acel Crăciun al nefastului an 1944 a rămas în amintiri și în conștiința mea ca o cicatrice, un semn de hotar ce va despărți pentru tot restul vieții fericita copilărie de vâltoarea îndelungatei

mele treceri, cu tot ceea ce a însemnat traversarea unui ocean bântuit de furtuni, dar pe alocuri luminat de încântătoare seninătăți.

Iernile copilăriei mele, deci și sărbătoarea Crăciunului, cu tot alaiul de obiceiuri și tradiții, le-am petrecut la Tighina, în Basarabia, pe malul Nistrului, unde în căminul nostru, îngrijit cu atâta pricepere gospodărească de mama, apropierea evenimentului cunoștea succesive etape, riguros respectate.

Mama mea, fiică de țărani polonezi, împărtășise până la căsătoria cu tata, în 1918, la Chișinău, confesiunea romano-catolică, fapt care însă nu a impietat cu nimic și respectarea tradițiilor ortodoxe ale tatii. Din acest punct de vedere, înțelegerea dintre părinții mei a fost întotdeauna exemplară, iar mutuala toleranță ne-a servit un model căruia i-am purtat și îi voi purta mereu un respect deosebit și o autentică admirație.

Mama, de la prima ei vizită la Brașov și Săcele, în 1919, le-a îndrăgit pe surorile tatălui meu, pe copiii acestora, deveniți nepoții ei, după cum verii mei s-au atașat imediat de mama, care îi primea cu o deosebită căldură la Tighina și vara la Săcele, în casa noastră de pe strada Bellu, astăzi Bisericii Române.

Mama, am mai spus-o în scrierile mele, a fost nu doar o femeie interesantă, cultivată, un excelent specialist în munca de laborator de abator, unde răspundea de calitatea și sănătatea cărnii livrate, dar a fost și o excelentă gospodină, cu care tata se lăuda ori de câte ori avea prilejul. Mama a fost o fire veselă, deschisă ospitalității, iar casa noastră în vremurile binecuvântatei seninătăți nu ducea lipsă de oaspeți, care erau imediat omeniți, poftiți la masă și tratați cu omenia cuvenită și proprie acelor vremuri. Slavă Domnului, casa și cămara ne erau pline, iar de pivniță nu mai vorbesc.

Sărbătoarea Crăciunului își avea farmecul în îndelunga așteptare și pregătire a fiecăruia dintre noi pentru atât de îndrăgitul eveniment. Prima și ultima săptămână a postului erau riguros respectate de noi copiii, pefațate de taina spovedaniei la părintele care ne botezase la Biserica Catedralei, împărtășania urmând să aibă loc în săptămâna dinaintea Nașterii Domnului.

Eram sfătuiți ca în perioada premergătoare Crăciunului să ne purtăm, atât în familie și școală, dar și față de prieteni și în general față de cei cu care veneam în contact și comunicare, cât mai frumos și civilizat, dată fiind apropierea sufletească deosebită față de Dumnezeu în așteptarea minunatului eveniment. Trebuia să uităm de supărări și certuri, să-i iertăm pe cei care, printr-un fel sau altul, s-au purtat urât cu noi. Eram sfătuiți să ne cerem la rândul nostru iertare.

În orele de cânt, la școala primară, și în cele de muzică în primii ani de liceu (actualele clase V-VI), se pefața deja învățarea colindelor – “O, ce veste minunată!”, “Trei păstori...”, “Astăzi s-a născut Hristos...”, “Florile dalbe”, “Steaua sus răsare...”, “Moș Crăciun”. Învățătorii și învățătoarele noastre aveau glasuri frumoase și își însoțeau repetițiile cu povestiri din experiența lor de colindători, care ne apropiau și mai mult de farmecul și misterul datinei, tensionând minunata așteptare.

Acasă, cel puțin o dată sau de două ori pe săptămână, îmi continuam repetiția cu tata și fratele mai mare, Constantin, care, după ce se desăvârșise în arta colindului în anii dintâi ai școlii, acum participa în echipa de colindători a liceului, condusă de eminenții profesori și com-

pozitori Mihai Bărcă și Vasile Popovici. Corul liceului “Ștefan cel Mare” din Tighina constituia, în anii 30, o formație, așa zice, chiar profesionistă. Absența corului de la vreuna din casele în care eram așteptați în seara de Ajun era taxată ca un afront și genera un subiect de neplăcute discuții. Peste tot corul era așteptat **cu masa întinsă**, copiii (băieții) primerau daruri și chiar o sumă frumușică de bani, pe care starostele corului o împărțea frățește la sfârșitul evoluției. Nimeni nu se gândea la acest aspect, oarecum mai lumesc al colindului, dar, pentru cei proveniți din familii mai modeste, darul în bani își avea semnificația lui aparte.

La noi se încheia de obicei periplul colindului, de unde și porniserăm, nu înainte ca mama să fi așezat masa pentru **cina de Ajun**, care își avea ritualul său anume: neapărat imediat de cum apărea pe bolta cerului prima stea (Luceafărul), pe care mama îl aștepta cu o față de masă anume destinată acestui ritual (nu știu dacă nu cumva piesă unică din chiar zestrea ei adusă din casa bunicilor).

Noi, copiii întindeam pânzătura pe toată suprafața mesei desfăcute (întinse), pe care mama așeza imediat cele 12 feluri de mâncare tradiționale, toate de post, de fapt un obicei, o tradiție adusă de mama din familia ei (alcătuită din 4 băieți și 4 fete) pe care mama a păstrat-o și a transmis-o și ortodoxiei familiei noastre.

Ia să vedem ce pune mama deosebit pe această masă, într-un fel cina celor care plecam la colindat, urmând ca ceilalți membri ai familiei și eventualii invitați sau aflați în “tranzit” (mereu se aflau în vizită la noi careva dintre rudele tatei, sora mamei, verii și verișoarele mele, iar noi, vorba românului, eram mai mult decât “bucuroși de oaspeți”) să se așeze la masă mai târziu. Deci, să vedem cu ce onora mama și priceperea ei deosebită tradiționala masă de Ajun? Așa cum am mai amintit, față de masă era una anume, așternută doar o singură dată pe an, în seara Ajunului, toate bucatele erau de post (de dulce se mânca doar începând cu prânzul primei zile de Crăciun) și neapărat trebuiau să fie 12 (douăsprezece) la număr. Enigma acestui număr, simbolică lui (numărul apostolilor, ceasul al 12-lea, lunile anului...!?) nu am reușit să o dezleg nici astăzi, iar pe biata, Dumnezeu să o ierte, mama nu mai am cum să o întreb, dar cred că în adâncurile sale sălășuiește un gând bun și asta îmi conferă confortul liniștii.

Predominau plăcintele cu varză (coapte în cuptor), cele cu cartofi și ceapă (prăjite în untdelemn, aidoma gogoșilor, un deliciu!), tot felul de ghiveciuri (pe bază de vinete și fasole verde) și, bineînțeles, fasolea bătută, cu ceapă prăjită cu boia de ardei, ardeii umpluți cu legume și orez, în sos de roșii (o nebulie!), tot felul de ciuperci și ciupercuțe marinate, scrumbia sărată, cu ceapă în oțet și ulei de floarea soarelui din sămânță prăjită. Ce să mai vorbim de icrele de crap și știucă, de știuca umplută cum

doar mama știa să o facă și de tot felul de pești și peștișori prăjiți (eram, doar, în țara celui mai strașnic desmăț ihtiologic – de toate neamurile și soiurile: somn, caras, crap, știucă, păstrugă pentru toate gusturile și pungile, o piață cum n-am mai văzut din fabuloasa mea copilărie!)

Bineînțeles, mai întâi colindam, după care tata ne omenea, scoțând portmoneul “burdușit”, apoi eram poftiți la “masa cea de taină”, dar noi stare nu aveam, ciuguleam din grabă și tute-o la colindat. Adevărat, trebuia să ne grăbim pentru că aveam de

parcurs o listă zdravănă de gazde, care îi cuprindea pe vecinii noștri, pe nașii fiecăruia dintre noi, colindătorii, pe domnii învățători (neapărat), mai târziu pe domnii profesori, pe prietenii părinților noștri și chiar pe moașa care ne-a moșit la naștere, cu care eu am păstrat, până în jurul vârstei de 13 – 14 ani, o admirabilă legătură de suflet.

Am uitat (vezi ce înseamnă vârsta!!) felul dulce (desertul) pe care mama îl pregătea cu grijă anume în ansamblul celor 12 feluri, o delicată țărănească, deopotrivă delicioasă, dar și deosebit de sănătoasă, mai ales în zilele Crăciunului, când oamenii întrec câteodată măsura confruntării cu bunătățile. Este vorba despre grâul bine înmuiat și fiert, amestecat fiind apoi într-o soluție (zeamă de miere, zahăr, nucă prăjită și pisată, stafide, coajă de portocale, vișine fără sămburi ținute în zahăr, puțin rom, vanilie). Un deliciu, mai ales când este ținut la rece și este servit în cești cu zeamă multă dulce și aromată.

Peste tot eram primiți cu drag, peste tot zâmbetul era prezent, iar gazdele, după ce ne îndemneau să cântăm la pom sau la icoane, ne încărcau buzunarele cu mandarine și bomboane, ne poșteau să gustăm din cele așezate pe masă, după care urma dăruirea cu “banii de buzunar” ca să nu ne prindă Crăciunul cu buzunarele bătute de vânt.

Veneam acasă târziu, dar înainte de miezul nopții,

obosiți frânți de atâta cântat, dar și de umbletul adesea prin zăpezi ce urcau până la genunchi. Așa stând lucrurile, nimeni nu ne purta de grijă, deoarece și hoții și chiar tâlharii trăiau în acele vremuri cu un pic de frică de Dumnezeu.

Întorși acasă, ai mei mă “dojeneau” că am zăbovit prea mult și că Moș Crăciun nu a mai avut răbdare, dar mi-a lăsat darurile și a plecat. Până prin clasa a II-a am crezut povestea, apoi auzind-o repetată de năzdrăvanii mei prieteni, adevărați cavaleri ai jocului și năstrușniciilor (cei de astăzi, cu toate calculatoarele lor, mi se par niște arătări dietetice, trăind o copilărie fabricată în laborator), am început să am oarecari îndoieli, dar, dacă ar fi să aleg povestea, legenda sau îndoiala, bineînțeles că aș alege-o pe cea dintâi.

Despre năzdrăvanii mei prieteni și năstrușniciile lor îmi voi aminti, cu voia dumneavoastră, în viitoarele noastre întâlniri din paginile revistei.

Vă doresc tuturor un Crăciun plin de farmec, de zâmbet, de speranțe care, după cum bine știți, nu mor niciodată, ci își caută fericita împlinire mai ales dacă ferma credință în triumful binelui și iubirii trăiesc mereu în inima și sufletul nostru ! La mulți ani !

Prof. dr. Dimitrie Cazacu

OMAGIU PIOS ADUS MOCANILOR ARDELENI STABILIȚI ÎN DOBROGEA

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin.

*Domnule Primar al municipiului Săcele,
Domnule Viceprimar al municipiului Săcele,
Prea Cucernice Părinte Paroh al bisericii Sf. "Nicolae" din municipiul Săcele,
Stimați invitați,
Iubiți credincioși,*

Întrucât manifestarea de suflet la care participăm este un pios omagiu adus mocanilor ardeleni care s-au stabilit, au trăit și chiar au fost înmormântați în localitatea noastră, ca unul ce m-am ocupat de acest eveniment memorabil pentru noi, și sper că și pentru invitații noștri, mă voi opri pentru câteva momente asupra acestui fenomen aparent modest, dar cu implicații naționale, și anume, – transhumanța.

Nimeni cei implicați direct sau indirect în cercetarea de pe poziții științifice a istoricului localității noastre, nu poate omite fenomenul transhumanței și rolul său în dezvoltarea materială și spirituală a Hârșovei.

De aceea, Hârșova nu poate fi înțeleasă și definită fără a înțelege rolul pe care l-au avut mocanii săceleni.

Transhumanța a avut un trecut glorios, are un prezent modest și poate avea (sau nu) și un viitor.

Pentru tinerii români de astăzi, aflați în era computerului, universul lumii pastorale apare straniu și la fel de real ca un basm. Pentru ei este greu de crezut că, nu foarte demult, pe când bunicii lor erau foarte tineri, încă mai avea loc la scară mare unul dintre cele mai tulburătoare fenomene care au definit istoria acestui neam: *transhumanța*.

Evident, subiectul este vast, fiind imposibil să-l discutăm aici în detaliu.

Nu trebuie uitat că păstorii transilvăneni au fost **cei mai aprigi apărători ai credinței ortodoxe în fața încercărilor sectante**. Cu întinsele lor legături în întreg spațiul românesc și dincolo de el, cu spiritul liber și cu forța lor economică, acești păstori au înțeles să-și păstreze credința străbună, preferând chiar să plece cu turmele lor spre alte ținuturi unde-și puteau exprima credința în mod liber. Datorită în mare parte luptei lor, Ortodoxia

a renăscut în Dobrogea, iar în traiste acești ciobani au dus până departe cărți de grai românesc și simțire creștinească.

O splendidă descriere a păstorilor care veneau spre Dobrogea, a acestor călători statornici între munte și câmpie, ne este oferită de G. Vâlsan (Mocanii în Dobrogea la 1845, Graiul românesc, I (1928): „Cutreietor secular și pașnic de pământuri, citindu-și drumul în stelele cerului, cu bâta ca armă, cu străvechiul cojoc ca scut și adăpost și cu turma de oi ca oaste, păstorul, mocanul, a cucerit nu numai câmpiile de plugari din jurul Carpaților, ci și toată zona de stepă din preajma Mării Negre. A tras drumuri noi prin împărăția ierburilor, a deschis vaduri, a săpat fântâni, a ridicat târle și odăi, descoperind valoarea unor pământuri neprețuite și părăsite, a întemeiat apoi sate și prin prăsila lor sănătoasă a colonizat un întreg corn de țară, mai frumos și mai temeinic decât colonizare oficială.

Anticipând din vremuri tulburi aspirațiile naționale românești, fără să cunoască realizările trecutului, păstorul a croit hotarele Statului care trebuia să-i cuprindă neamul în vremea bărbăției.

Prin neconținutele călătorii anuale până în colțurile cele mai îndepărtate ale românismului, el a urzit și întărit unitatea națională, dovedind că nici Carpații, nici Dunărea nu sunt o piedică etnică și că viața românească nu se poate desfășura deplin și armonios decât sprijinindu-ne pe țărnicurile cât mai întinse ale mării”.

Transhumanța aparține prin excelență mocanilor transilvăneni și cred că a fost determinată de insuficiența pășunilor și a nutrețului de care dispuneau față de bogăția vitelor pe care le posedau: oi, în primul rând, capre, cai, bovine.

Acest fenomen nu s-a redus, însă, la aspectele econo-

mice și sociale, ci a avut **largi implicații demografice**, culturale și chiar politice, de o mare însemnătate pentru menținerea unității poporului român.

Pentru Dobrogea, într-o vreme când acest pământ românesc se afla sub stăpânire străină, păstoritul mocanilor a avut un rol covârșitor în dănuirea și adâncirea, nu numai a legăturilor economice, ci și a legăturilor sufletești cu „țara”. Contribuția păstorilor transilvăneni la dezvoltarea Dobrogei (Hârșovei) îmbracă o gamă largă de aspecte.

Păstoriile sau oierii transilvăneni, pricepuți și harnici, întemeietori de sate sau întregitori sau consolidatori ale lor, duși de interese cu turmele lor numeroase, aduceau cu ei experiență, îndrăzneală, bogăție, știind pe toate acestea să le pună în slujba neamului.

Când vor fi început să treacă Dunărea în Dobrogea sau în Țara Turcească nu putem ști cu precizie. Vechimea mare o dovedesc și locurile de trecere peste fluviu, cunoscute sub denumirea de „Vadul Oilor”, căci ele concretizează un obicei, obiceiul de a trece pe acolo oile care trebuie să fie practicat de vreme îndelungată.

O contribuție importantă au avut și în domeniul administrației, comerțului și chiar bancar.

Ca urmare a ocupațiilor lor, păstoriile ardeleni erau răspândiți pe întregul teritoriu locuit de români și vehiculau, într-un sens sau altul, datini, jocuri, cântece, povestiri, superstiții, etc., constituind astfel un element de unitate din toate punctele de vedere.

Mocanii au jucat un mare rol în istoria Dobrogei.

În primul rând, ei au valorificat, secole de-a rândul, bogatele și întinsele pășuni ale acestei provincii. Totodată, acești păstori transilvăneni au contribuit la dezvoltarea, pe toate planurile, a legăturilor dintre românii din Dobrogea și cei din teritoriile de la stânga Dunării, trezind conștiința națională a românilor autohtoni.

De aceea, Dobrogea și implicit Hârșova nu pot fi înțelese și definite fără a înțelege Ardealul ca una din componentele esențiale și fundamentale ale provinciei dintre Dunăre și Mare.

Transhumanța ca obicei geto-dacic preluat din adâncimea insondabilă a istoriei și păstrat în unele locuri până astăzi, poate fi un bun subiect de meditație.

La prima vedere, aceasta pare a fi un simplu procedeu de căutare a unor zone mai bune de pășunat pentru oile ciobanului. Totuși, pendularea sezonieră de o parte și de alta a munților nu este o acțiune tocmai ușoară și comodă, care uneori nu este

justificată nici măcar economic.

Dincolo de aspectul fizic general al ciobanilor, uimitoare s-au dovedit a fi cunoștințele dobândite de aceștia: **cunoscători de limbi străine, vaste cunoștințe din zona politică, socială, economică și uimitor – culturală a zonelor parcurse!**

Astfel că acești ciobani, văzuți ca primitivi și grosieri de către intelectualitatea „subțire”, devin „adevărate enciclopedii ambulante”!

Aceste observații ne permit să îndrăznim o nouă constatare legată de sensul real al transhumanței – care se manifestă de mii de ani, cu cea mai mare concentrare în teritoriul românesc:

Transhumanța, ca ancestral obicei și ritual, reprezintă în realitate, un proces de cunoaștere/ autocunoaștere, de descompunere a lumii în care omul se manifestă, dar și un instrument de regăsire a drumului către sine, către cunoașterea spirituală.

Pentru că „human” semnifică umanul, lumescul din fiecare, și pentru că rădăcina acestui cuvânt (trans) ne indică sensul transformării („prin”, „dincolo”), putem concluziona că transhumanța este procesul de eliberare de uman, de elementul lumesc, trecător, pământesc („huma”), pentru regăsirea calităților spirituale a ființei.

„Păstorul” își conduce „oile” pe cărarea montană, ascendentă și șerpuită a Cunoașterii. Păstorul poate fi preotul, iar „oile”, discipolii, enoriașii. Imperativul prezentului de început de mileniu III, ne reamintește că, de fapt, fiecare preot își păstorește propria „turmă” de gânduri, sentimente, atitudini și fapte pe drumul cel lung al regăsirii cu Preotul cel Bun, cu Hristos.

Dragi invitați,

Întâlnirea de astăzi este o întâlnire de suflet pe care noi hârșovenii o așteptăm de mai bine de un secol.

Este o întâlnire memorabilă între mai multe instituții ale celor două localități, Hârșova și Săcele. Și putem aminti: administrațiile celor două localități, instituții culturale, muzee, școli, biblioteci și nu în ultimul rând între preoții și enoriașii celor **două localități surori**.

Considerăm că este doar un început în cimentarea relațiilor culturale, artistice și de ce nu economice între Hârșova și Săcele.

11 septembrie 2011

Preot paroh,

Ic. Stavr. Nicolae MÎNDRA

IN MEMORIAM SANDA TAFLAN

Pe cărările toamnei, așternute cu frunze care foșnesc trist sub suflarea vântului, a plecat pe drumul fără întoarcere Elena Taflan, Sanda, cum îi spuneam toți. A luat cu ea o ultimă rază de soare să-i fie călăuză.

Sanda, despre care vorbim, iată, la trecut, era înainte de toate un suflet sensibil în care sălășuiu iubirea pentru cei dragi și iubirea pentru carte.

Pe cei dragi îi aștepta în casa ei, casa familiei Taflan, pe care, după propria mărturisire, n-ar fi vrut s-o părăsească niciodată. Îi evoca pe strămoși, pe părinți și pe sora ei, Marioara, stinsă tragic din viață, cu bucurie sau cu tristețe, simțindu-se legată de toți prin fire nevăzute.

Cărțile, cea de a doua iubire a sa, le mângâia cu privirea, mărturisind că îi sunt prieteni în clipe de liniște, dar și de zburcuc. Găsea liniște în ceasloavele cărora le-a descifrat înscrisurile, în poeziile pe care le recita cu talent actoricesc, în rimele propriilor creații.

Pe toate le-a lăsat în această lume. Dacă ar fi putut, s-ar fi desprins de suferința provocată de boală și ar fi rămas veșnic cu cele două iubiri.

A învins suferința și sufletul ei, dăruit frumosului, a plecat lăsând în urmă lacrimi și tristețe.

Dumnezeu s-o odihnească în pace!

Prof. Elena Bulat

ȘOTRON**DESTIN****DIMINEAȚA BUNICILOR**

Uită-te.
Cine te poate privi
Dacă nu te uiți.

Cine te poate uita
Dacă nu te uiți.

Cine te poate iubi
Dacă nu te uiți.

Cine te poate scuipa
Dacă nu te minți.

Cine te poate stârpi
Dacă nu te minți.

Cine te poate urî
Dacă tu nu minți.

Cine te poate-ngrădi
Dacă nu te dezminți.

Dacă luna te doare
Culcă-te pe soare.

Dacă orbirea te minte
Culcă-te pe cuvinte.

Încetșor, ca pe-o haină de zeu
Șperiat de DUMNEZEU.

Ca să mergi pe o coamă a zilei
Trebuie să fi fost însemnat.
Însemnat de o ființă
Ori însemnat de un Dat.

Ființa poate sta înaintea
Datul poate sta mai înapoi
(Nu ști care cioban stă în fruntea
Și care în spatele turmei de oi).

Nu ști ce câini latră vâltoarea
apei – primind oile –n fugă –
Spargerea ochiului blând în firide
de sânge – poate fi spaimă,
poate fi rugă -.

Unde sunt
acei oameni frumoși
cu vorbele lor
trecând – rar –
prin spărturi de simțăminte ?

Cum au devenit sperioși
Și apoi
Coborând prin nori
Cum n-au mai devenit ?

(Amintirea este
un fel de vid
pe care
trebuie să-l resorb)

Trezește-te – îmi spun –
ridică-te din așternut
pune haina cea albă
a știrii
strânge-o pe tine și spune
Bună ești, Dimineață !
Bună sunt, poate, și eu
fiindcă v-am cunoscut !

Prof. Elena Taflan

ANDREI ȘAGUNA A TRECUT DIN ISTORIE ÎN CALENDARUL BISERICESC

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât, în 21 iulie a.c., canonizarea mitropolitului Transilvaniei Andrei Șaguna, consfințind astfel trecerea în rândul sfinților, în calendar, pe cel pe care Dumnezeu l-a ales și credincioșii l-au cinstit tot timpul.

Andrei Șaguna s-a implicat în mișcarea revoluționară de la 1848 a românilor din Transilvania. A fost copreședinte al Adunării Naționale Române de la Blaj, din 3/15 mai, cea care a formulat un program cu 16 revendicări politico-naționale, apoi tot Adunarea l-a delegat în fruntea unor intelectuali români ca să ducă la Viena aceste petiții, pe care le-a prezentat împăratului, la Innsbruck și la Viena, primind asigurarea că ele vor fi satisfăcute.

A tipărit mai multe manuale școlare și a cerut profesorilor să scrie manuale, fiecare în specialitatea lui, a îndrumat întregul învățământ. Sub îndrumarea lui s-au înființat aproape 800 de școli în arhiepiscopia Sibiului, printre care și cele din satele sacelene.

Andrei Șaguna a înființat mai multe fundații la Arhiepiscopia, din care se acordau burse unor studenți și elevi meritoși. La îndemnul lui, avocatul român Emanuil Gojdu a creat o fundație prin care să se asigure burse pentru elevi, studenți, dar și meseriași, până în 1918 fundația Gojdu acordând peste 5000 de burse.

Viața mitropolitului Andrei Șaguna a fost plină de evenimente, demne de un cap al Bisericii care a adus lumină în inimile și mințile românilor într-o perioadă tulbură.

S-a născut la Mișkolț, în Ungaria, la 20 decembrie 1808, într-o familie de negustori aromâni. A studiat la Universitatea din Pesta filosofia și dreptul, absolvind cu rezultate excepționale la învățătură. Cunoștea câteva limbi străine și mulți se așteptau să înceapă o carieră de excepție în lumea laică. Dar, tânărul Anastasie și-a îndreptat pașii spre Vârșeț, la

Școala Teologică, iar la vârsta de 24 de ani, când a terminat studiile aici, a pornit spre mănăstirea sârbească Hopova, unde a făcut un an de noviciat, pentru ca apoi, la 25 de ani, să fie tuns în monahism, la 12 octombrie 1833, sub numele de Andrei.

A activat în cadrul Bisericii Ortodoxe Sârbe timp de 13 ani, fiind foarte apreciat de ierarhi, între care și marele mitropolit Ștefan Sratimorovici de la Karlovitz, de urmașul său Ștefan Stancovici și apoi de Iosif Raiacici, viitorul patriarh sârb. Andrei Șaguna a slujit ca asesor consistorial, administrator și locțiitor de egumen la mănăstirile Iazac, Besenovo, Hapovo și Kovil.

În 1864, după moartea primului episcop român de la Sibiu, Vasile Moga, Andrei Șaguna va fi numit vicar general la Episcopia vacantă de aici. La hirotonirea ca arhieru, în 1848, la Karlovitz, Andrei Șaguna făgăduia să-i trezească pe românii

ardeleni din adâncul lor somn și să-i ridice spre tot ce este bun și înălțător. L-a avut ca secretar pe părintele Nicolae Popeea, din Săcele, cel care va deveni mai târziu episcop de Caransebeș și care i-a închinat o monumentală operă memorialistică.

În 1861 pune bazele celei mai vechi asociații a românilor din Transilvania, ASTRA, al cărei prim președinte devine, calitate din care îi orientează activitatea spre propășirea culturală și spirituală a românilor transilvăneni.

A murit la 16/28 iunie 1873, lăsând prin testament întreaga agoniseală a vieții Arhiepiscopiei Sibiului. Potrivit dorinței sale testamentare, a fost înmormântat lângă biserica mare din

Rășinari „fără pompă, fără muzică și fără predici”, prohodit de un singur preot, duhovnicul său, ieromonahul Gherman Bogdan din Purcăreni. Cu toate acestea, la înmormântarea lui au participat mii de români veniți din toate părțile Ardealului.

Pentru toate meritele sale și tot ce a însemnat pentru spiritul românesc din Ardeal, Andrei Șaguna a fost trecut în rândul sfinților și va fi pomenit în calendarul creștin-ortodox în ziua de 30 noiembrie.

Redacția „Plaiuri Săcelene”

FRUMOASELE DE ALTĂDATĂ

Deschidem, odată cu acest număr al revistei noastre, o rubrică nouă, demult așteptată, închinată fetelor (doamnelor) noastre frumoase din alte vremuri, chipuri și icoane care au încântat privirile și sufletele câtorva generații de săceleni.

Fetele meleagurilor noastre s-au remarcat de-a lungul vremurilor nu doar prin drăgălășenia înfățișării lor, dar și prin acea lumină a autenticei feminități care sporește și potențează frumosul. Am considerat benefică publicarea acestor fotografii pentru a atrage atenția tinerilor actualei generații asupra simplității și modestiei condiției existențiale a ideii de frumos.

Accesoriiile care promovau superlativul esteticii înfățișării umane erau minime, deși în toate epocile au existat „proteze” cosmetice, care însă erau privite cu rezerva de rigoare. Sperăm că din tezaurele fotografice ale săcelenilor vor apărea piese ce merită să revadă lumina zilei, să încante și chiar să pună pe gânduri dragii noștri cititori, îndeosebi pe cei ce își fac acum intrarea în realitățile vieții contemporane.

Prof. dr. Dimitrie Cazacu
decembrie 2011

Doamna Piroska (Piri) Kovasznay, născută, învățătoare la școala elementară maghiară din Cernatu, soția chipeșului și vulcanicului învățător Miklos Kovasznay, a luminat cu frumusețea și zâmbetul ei fermecător nu doar multe generații de copii, dar și pe toți săcelenii, deopotrivă maghiari și români, care au cunoscut-o și îndrăgit-o.

Pe cât a fost Piroska de frumoasă, pe atât a fost de gingașă și delicată, onorându-și harul feminității cu aleasă

distincție.

Alcătuiau ea și Miklos în anii primi ai tinereții lor un cuplu de o incredibilă frumusețe fizică și morală, bucurându-se din plin de afecțiunea copiilor, părinților și a tuturor săcelenilor care i-au cunoscut.

Mariana Bodianu, născută Căplescu, soția admirabilului, memorabilului, aș zice chiar legendarului dr. Irimia (Irimițu) Bodianu.

O Doamnă, o mare Doamnă, dăruită deopotrivă cu farmecul feminității autentice, dar, în egală măsură, cu îndemânarea gospodăririi căminului, o gazdă întotdeauna ospitalieră, plină de lumină, zâmbet și umor. Mi-aduc aminte, îi spunem cu drag, amuzând-o, bineînțeles:

- Știi, Mariana, femeile ca tine n-au nevoie de zestre, se pot mărita în pielea goală!

Fără îndoială, au fost unul dintre cele mai reușite cupluri conjugale pe care le-am cunoscut în viața mea. Casa și căminul lor, chiar și în vremuri grele (au avut parte și de necazuri, câteodată parcă nemeritate) nu a fost nicicând ocolită de zâmbet, speranță și optimism.

Doamna Elena Butu (Leana), născută Ghia, a fost pe tot parcursul vieții o prezentă încântătoare, o adolescentă și o tânără fermecătoare, o mare Doamnă, care prin extraordinara ei feminitate, luminată de harul modestiei, impunea respect și sinceră, inevitabilă admirație.

Cuplul conjugal Leana și Marius Butu a fost pe parcursul multor decenii un admirabil model de conviețuire, în spiritul promovării afecțiunii reciproce sincere, a respectului față de numeroșii prieteni și admiratori, față de vorba de duh și zâmbetul care le-a luminat fața amândurora pe tot parcursul vieții.

Cine i-a văzut petrecând, dansând odinioară la memorabilele noastre baluri din anii 30 și 40 nu și-i putea aminti decât ca doi îndrăgostiți pentru eternitate.

Doamne, ce oameni frumoși în egală măsură la trup și suflet erau odinioară!

Veturia (Tița) Leucă, căsătorită Sârbu, fiica mezină a părintelui Petru Leucă, studentă în anul II la Academia de Înalte Studii Economice și Industriale din Cluj-Brașov, plecată spre cele eterne la doar 21 de ani (1945). Își doarme somnul de veci în cavoul familiei, aflat chiar în fața intrării bisericii „Sfinții Arhangheli” din Satu-lung.

Doamna Pirooska Fischer, născută Kiss, învățătoare la secția maghiară a școlii elementare din Baci, căsătorită cu domnul Willy Fischer, patronul cunoscutei filaturii din Satulung – Baci.

Fermecătoarea **doamnă Erzsebeth Szötes**, născută Nemeth, alături de soțul său, admirabilul gentleman János Szötes, patronul celebrei în epocă brutării („cu electrică și aburi”) ale cărei produse de panificație delectau zilnic chiar și pe brașoveni, dar și bucureșteni.

Un cuplu conjugal fericit, care și-a câștigat pe parcursul multor decenii afecțiunea, admirația și respectul tuturor săcelenilor.

Căsătoria lor a acut loc în anul 1946.

• *Cultura*

PERSONALITĂȚI DE SEAMĂ ALE CULTURII ROMÂNEȘTI - NICOLAE IORGA-

Se împlinesc anul acesta 140 de ani de la naștere și 71 de ani de la moartea năpraznică a unui savant de renume mondial, care a fost una din personalitățile de primă mărime din istoria culturii noastre, aducând aminte prin erudiție, putere de muncă, vastitatea și varietatea domeniilor de preocupări de învățării și artiștii Renașterii, de un Cantemir și un Hașdeu dintre români. Savant, scriitor și animator al vieții literare, orator, publicist, profesor și om politic, Iorga este cunoscut în lumea întreagă; lucrările sale de istorie au sporit considerabil prestigiul științei românești peste hotare.

Înzestrarea sa cu totul excepțională s-a vădit din copilărie. Născut în 1871 în Botoșani, fiu de avocat, a rămas curând orfan de tată, crescut cu greu de mama care trăia dintr-o mică pensie, viitorul istoric citea la șase ani autori francezi în original. Rememorându-și viața, Iorga își amintește a fi citit la acea vârstă pe V. Hugo, ca și Letopisețele Țării Moldovei tipărite de M. Kogălniceanu. Școala primară și cea secundară, până în clasa V le-a urmat în orașul natal, apoi a trecut la Iași. După absolvirea liceului s-a înscris la Școala Normală Superioară din Iași, unde și-a trecut într-un singur an toate examenele, luând licența în Litere. Dascălii săi îl remarcă fiind „un fenomen și ca memorie și ca putere de judecată”. Descoperindu-și vocația scrisului, încă din copilărie, Iorga semna la 13 ani articole de politică într-un ziar local. Mai târziu, în 1899, colaborează la „Contemporanul” și la „Revista Nouă” a lui Hașdeu, cu versuri. O susținută activitate de critic literar desfășoară între 1890-1891 în coloanele ziarului „Lupta”, unde discută unele scrieri ale lui Alecsandri, Eminescu, Caragiale, Delavrancea și ia în dezbateri probleme de estetică literară. Îi apar studii literare substanțiale și în alte reviste precum „Convorbiri literare”, „Literatură și artă română” adunate în volumul „Schițe din literatura română”.

Obținând o bursă de studii, călătorește în Italia și Germania. Trimis pentru continuarea studiilor la Paris, la doar 15 ani, absolvă Institutul de Înalte Studii, specializându-se în istorie și familiarizându-se cu limba și literatura engleză. De la Paris trece în Germania, studiind la Berlin și la Leipzig, unde își ia doctoratul. Întors în țară, este numit la vârsta de 23 de ani profesor la Universitatea București. Prestigiul său științific e în continuă creștere. În 1905 îi apare la Gotha lucrarea „Istoria poporului român” în 2 volume sub îngrijirea fostului său profesor Karl Lamprecht, care îl consideră un mare cunoscător al trecutului sud-est european și îi încredințează elaborarea unei voluminoase istorii a Imperiului Otoman, care vede lumina tiparului la Gotha între 1908-1913, aducându-i autorului un renume mondial. Numărul

cărților istoricului scrise în limbile română, franceză, italiană, germană, engleză, portugheză, poloneză și daneză, sporește an de an ajungând la peste o mie, la care se adaugă peste 20000 de articole, nemaivorbind de recenzii și note. Din 1903 până în 1906 s-a aflat în fruntea revistei „Sămănătorul”, a cărei doctrină a elaborat-o. A întemeiat apoi ziarul „Neamul românesc” și revista „Floarea darurilor”, „Neamul românesc literar”, „Drum drept” și după război „Cuget clar”.

Ales deputat în 1907, profesorul va fi neîntrerupt membru al Parlamentului, până la desființarea acestuia de către dictatura fascistă. În 1908 întemeiază Partidul Naționalist-Democrat al cărui program prevedea: împrumutarea țăranilor, ridicarea culturală a țăranimii, votul universal, dezvoltarea învățământului practic. În același an, înființează la Vălenii de Munte, unde se stabilește, o Universitate de vară, frecventată de intelectuali din toate ținuturile românești. Ales tot atunci secretar general al Ligii culturale, care avea ca scop strângerea legăturilor cu românii din Transilvania, donează acesteia biblioteca de peste 10000 de volume, distrusă, din păcate, în timpul războiului. În 1911, istoricul e primit în Academia Română. După război, scoate la Iași ziarul „Neamul românesc” și își intensifică activitatea de propagare a culturii noastre peste hotare. Numit în 1921 profesor la Sorbona, a ținut anual cursuri de istorie a României și a țărilor sud-est europene. A desfășurat o susținută activitate de conferențiar, vorbind la Paris, Strasbourg, Oslo, Roma, Milano, Berna, Barcelona și a participat la numeroase congrese internaționale. Bucurându-se de o înaltă apreciere în lumea științifică, a fost ales Doctor Honoris Causa al mai multor universități europene și membru al Academiei din Franța, Polonia, Iugoslavia.

Președinte al Comisiei Monumentelor Istorice, decan, rector, senator de drept, Iorga a fost în 1930 și 1931 prim-ministru într-un guvern hibrid, neviabil. În 1938 la cursurile Universității Populare de la Vălenii ține un ciclu de lecții sub titlul „Hotare și spații naționale”, în care combate teoria hitleristă a spațiului vital. Se ridică contra politicii extremiste, denumind-o „o nouă religie scâldată în sânge”. A luat o atitudine categorică contra Gărzii de fier, indignat de actele huliganice, teroriste ale legionarilor, a combătut vehement fascismul. În 1940 în fața politicii de ură și de sfârșimare a unității naționale, ca istoric, Iorga își păstrează optimismul său dintotdeauna, trage învățăminte din trecut și definește situația dintotdeauna a poporului român: „Neam părăsit la răscrucea furtunilor care bat aici din veac în veac și vor bate totdeauna în aceste locuri de ispititor belșug și de trecere a oștilor. Oricare alții s-ar fi risipit în lume... Noi am rămas. Cu sabia în

mână, de strajă la toate zările și, iată, suntem tot acasă!”

La 27 noiembrie 1940, orele 5p.m, mai mulți criminali legionari l-au luat din vila sa de la Sinaia, pentru ca în dimineața următoare să fie ciuruit de gloanțe pe miriștea satului Strejnic, de lângă Ploiești.

Prevestindu-și sfârșitul, Iorga afirma în versurile de cutremurătoare demnitate, din ciclul „Ultimele”:

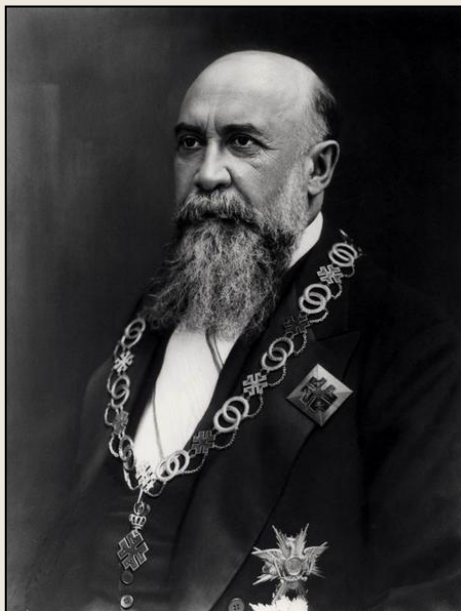
„A fost tăiat un brad bătrân,
Fiindcă făcea prea multă umbră...”

A rămas în urma sa o operă monumentală de zeci de mii de volume, remarcabilă, fiind cea de istoric recunoscut pe plan mondial.

Ca om de litere Iorga îi apreciază pe scriitori precum N. Filimon, I. Slavici, ale cărui nuvele „sunt icoane a multor suflete sfioase, adânci ca un codru neumblat, păzite în mărturisirea gândului”; despre Caragiale spunea că „a fixat icoane de un desăvârșit adevăr”. Cuvinte de prețuire are pentru I. Creangă, P. Ispirescu. Dintre prozatori cel mai apreciat a fost M. Sadoveanu: „mai puternic decât toți cei mai tineri, prin belșugul producției sale, fără grabă și fără zăbavă, liniștită și sigură, prin mlădierea care îi îngăduie să înfățișeze viața sub toate aspectele ei, la cei 20 de ani ai săi, abia trecuți, poate vedea o trălucită carieră înaintea sa!” Remarcă la Sadoveanu energia creatoare, simțul naturii și al trecutului. Nu întâmplător, anul 1904 când îi apar lui Sadoveanu patru volume de proză, e numit „Anul Sadoveanu”. Vorbind în 1937, despre raporturile sale cu N. Iorga, Sadoveanu scrie în volumul „Mărturisiri”: „Încă din 1904, când eram tânăr, fără experiență, am simțit pentru acest mare intelectual respect și prietenie. Domnul Iorga cel dintâi, m-a remarcat și m-a făcut cunoscut marelui public în cuvinte calde pentru care nu i-am putut mulțumi deajuns”.

N. Iorga a avut în propulsarea lui Sadoveanu rolul pe care l-a avut Titu Maiorescu în devenirea lui Eminescu.

Nic. Iorga-savantul a fost dublat și de scriitor, care a scris „cu slove de văpaie”, cum spunea T. Arghezi în 1922. Rămân, între altele, neconținut proaspete, dătătoare de emoții, scrise cu mare dar prozaistic, ce formează cele patru volume ale culegerii „Oameni care au fost”. De incontestabilă valoare este și opera memorialistică a lui Iorga, mai cu seamă autobiografia sa în trei volume „O viață de om”. Depășind firul vieții autorului, această carte scrisă cu nerv, realizează implicit un film al vieții sociale, politice și culturale din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, prețios evident, prin bogăția de fapte pe care o aduce.

Impetuos, frenetic, temperamentul lui Iorga și-a găsit o expresie firească în oratorie. Când vorbea, ca și atunci când scria, Iorga nu urma un plan riguros, stabilit dinainte. Improviză cu o spontaneitate și o vervă ce cucereau auditoriul din primul moment. Cea mai expresivă imagine din câte există a lui Iorga, ca orator, e fără îndoială, cea fixată de G. Călinescu în 1928 în revista „Gândirea”, de unde a trecut în monumentală sa Istorie a literaturii române. Învățul este prezentat într-o sală de curs dominată de prezența lui virtuală, încă dinaintea începerii prelegerii.

„N. Iorga avea unele afinități cu zmeul din poveste. După cum buzduganul acestuia își preceda stăpânul, izbînd din poartă-n poartă, în ușa, spre a se așeza apoi singur în cui, tot așa glasul profesorului Iorga se auzea indistinct pe scări și pe culoare, înainta, se intensifica viguros, apoi intra adus de

val, de studenții întârziți. La sfârșit apărea și Iorga.

În sentințe biblice se ridica deasupra patimilor mărunte, se închidea în negura de fum a unei înălțimi inaccesibile și întocmai ca Moise, spărgând tablele legii aduse unui popor netrebnic, tunând asupra sălii profeții grozave, fugea, întunecat de o justă mânie în aplauzele nepotolite ale auditoriului”.

Pornind la drumul înălțării unui neam, Iorga s-a înarmat cu demnitate și curaj, prevestindu-și fatidicul său destin: „În cetatea dreptății tale poți fi crud, însă nu învins”. În scurgerea timpului adevățul cugetării sale iese la iveală, fiindcă opera sa, a celui ucis pentru credințele sale strălucește mai pură, ca o supremă biruință a întregului poem, și totodată a culturii universale, ura celor ce l-au împrășcat cu noroi rămâne ca un omagiu pe care cei mulți, fără cultură, îl pot aduce superiorității!

Recunoașterea posterității, atât în România, cât și peste hotare, e ca un giulgiu de aur pe trupul celui asasinat, în împrejurări atât de tragice.

Președintele Academiei Române, C. Rădulescu Motru, în cuvântul său funerar, rostit în Aula Academiei Române în 29 noiembrie, afirma: „Nic. Iorga a întrupat puterea de muncă intelectuală a neamului nostru. Scriitor și orator fecund, prezența lui dogorea ca un foc. O figură de legendă, încă din timpul vieții, va căștiga în grandoare cu cât timpul va trece!”

Prof. Florica LUPU

CUM ÎNTÂMPINĂU BRAȘOVENII CRĂCIUNUL

Veche de peste două mii de ani, Sărbătoarea Crăciunului a fost asociată la români cu feeria iernii, cu puritatea zăpezii și cu bucuria darurilor date sau primite cu acest prilej. Dintotdeauna, minunata seară de Ajun a fost luminată de glasurile colindătorilor care vesteau Nașterea lui Iisus, cel trimis de Dumnezeu să mântuiască oamenii de păcate, ură și invidie.

Minunea fără de pereche a Nașterii Mântuitorului, bucuria cu care a fost întâmpinată și speranța pe care oamenii o vedeau în această Dumnezeiască întrupare a Fiului Său, au fost admirabil surprinse în colindele populare sau cele culte, care, de-a lungul timpului, au devenit o permanență în perioada premergătoare marii sărbători.

Concertele de colinde bucurau și încântau sufletele românilor din zona Brașovului, așa cum reiese și din programul unui asemenea spectacol, care a avut loc duminică, 16 decembrie 1934, în sala Liceului „Andrei Șaguna”. „Concertul de colinde și cântece de stea” a fost organizat sub patronajul Frăției Ortodoxe Române – secția Brașov de Corul Mixt al Bisericii „Sf. Adormire”, sub conducerea preotului Ioan Brânzea. Spectacolul a fost completat și de o expunere cu titlul „Hristos în mijlocul nostru”, susținută de părintele prof. I. Moșoiu, directorul liceului „Andrei Șaguna” și președintele Frăției Ortodoxe Române.

Vă propunem și dumneavoastră trei dintre colindele cântate cu acel prilej.

Florile dalbe, colindă din Banat

Ia sculați, voi, boieri mari!
- Florile dalbe –
Ia sculați, români plugari!

Că vă vin colindători
Noaptea pe la cântători
Și v-aduc pe Dumnezeu

Să vă mântue de rău;
Dumnezeu adevărat
Soare-n raze luminat

Coroană de trandafir

Cetiniță, cetioară dragă (bis)
Cine coase la fereastră,
O coroană prea frumoasă?
Cetiniță, cetioară dragă. (bis)

Cetiniță, cetioară dragă (bis)
Este mama lui Hristos,
Mesia, chip luminos,
Cetiniță, cetioară dragă, (bis)

Cetiniță, cetioară dragă, (bis)
Coroană de îngerăș
Pentru Isus copilaș,
Cetiniță, cetioară dragă. (bis)

Cetiniță, cetioară dragă, (bis)
Coroană de trandafiri,
Cari-aveau să fie spini,
Cetiniță, cetioară dragă. (bis)

Vai, o, maică, nici visezi
Cum o să te întristezi!

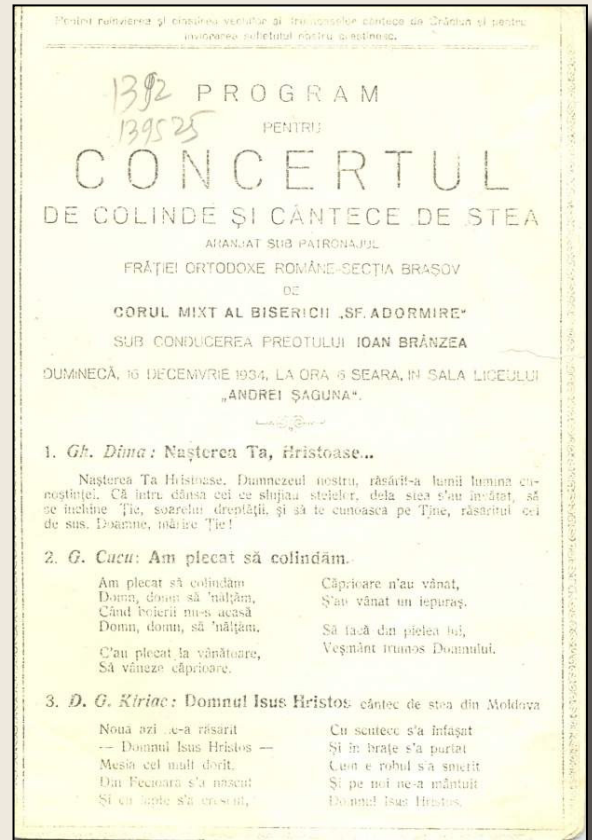
Coroană de trandafiri
Va fi numai pătimiri.

Domnuț și domn din cer

Mare-i seara de-astă seară
Domnuț și domn din cer
Și nu-i seară de astă seară
Domnuț și domn din cer
Ci e seara lui Crăciun
Lui Crăciun celui bătrân
Când s-a născut Fiul Sfânt
Fiul Sfânt pe-acest pământ.

Fiul plânge, stare n-are
Domnuț și domn din cer
Pe brațele mamei sale
Domnuț și domn din cer,
Ne-nchinăm cu sănătate
Tot de bine s-aveți parte
Hristos să vă dea de toate
Viață lungă, sănătate.

Noi umblăm și colindăm
Domnuț și domn din cer
Cestor fețe ne-nchinăm
Domnuț și domn din cer.

Redacția „Plaiuri Săcelene”

PRIMĂVARA UNUI LUCEAFĂR

Joi, 24 noiembrie a.c., Sala de marmură a Casei Armatei a fost gazda unui eveniment, care, prin ținuta și anvergura sa, au marcat indiscutabilă consacrare a unei excepționale personalități a muzicii românești – tânărul pianist brașovean Ioan Dragoș Dimitriu, student al Universității de Muzică și Arte Dramatice din Viena, clasa profesorului Martin Hughes.

Acceptând invitația lui Ioan Dragoș Dimitriu, al cărui bunic, distinsul medic neurolog dr. Adrian Seceleanu, mi-a fost elev chiar în primul an al carierei mele profesionale la Colegiul „Andrei Șaguna”, mărturisesc, am avut o strângere de inimă privind programul care includea în prima sa parte o capodoperă a creației beethoveniene – Concertul nr. 5 pentru pian și orchestră op. 73, „Imperial”, creație abordată în general de maeștri ai pianului, dispunând de o experiență a artei interpretative pe măsura acestei monumentale creații a geniului aflat la apogeul devenirii sale

Surpriza și încântarea au fost totale, interpretarea magnifică, incredibilă pentru un tânăr de 20 de ani, care și-a onorat nobila vocație și pe cei care au crezut și cred în el și în prodigioasa sa viitoare afirmare în marile săli de concert ale lumii. Comunicarea, dialogul solistului cu orchestra au lăsat auditorului incredibilă impresie a unei îndelungate conlucrări dintre două competențe ce se întrec în arta desăvârșirii și sublinierii, cu o cuceritoare eleganță, a fiecărei componente și dezvoltări melodice.

A încântat, a fascinat pe parcursul acestei încântătoare interpretări a concertului adagio-ul în care vocația, harul interpretului au fost potențate generos de impecabila sa tehnică, rod incontestabil al perseverenței și al unei autentice și permanente tentații a perfecțiunii.

Ce poate fi mai încântător, mai aproape de sublim decât admirația generată de iubirea unei atât de viguroase surse a frumosului, o garanție a faptului că pe parcursul multor decenii harul și arta sa vor dăruia acestei lumi atât de zbuciumate imaginea adevăratului sens al Trecerii.

Concertul de la Brașov a fost precedat de evoluția lui Dragoș pe scena Filarmonicii din Berlin și interpretarea aceluiași concert în compania prestigioasei „Simfonie Orchester”, sub bagheta maestrului Martin Braun, eveniment desfășurat sub semnul unui remarcabil succes în fața a peste 1500 de melomani, aparținând unei zone de maximă exigență cum este capitala Germaniei.

Am considerat necesar, de-a dreptul benefic pentru cititorii revistei noastre, îndeosebi purtându-mă gândul spre cei tineri, să-i îndemn să facă efortul spre înțelegerea și apropierea de marile valori ale artelor, o cale sigură, temeinică, pentru construirea unei personalități intelectuale și profesionale pe măsura vremurilor ce vor domina viața planetei în următoarele decenii.

Ioan Dragoș Dimitriu nu este doar un tânăr care, abia trecut peste fruntariile adolescenței, atacă înălțimile celebrității. El se constituie într-un model autentic pentru cei ce își pun problema

strategiilor fericirii, aflați acum în răsplățile vieții.

Apropierea noastră de tradiționalul spirit al Brașovului, sensibil și iubitor de frumos pe tot parcursul multisekularei sale existențe, ar fi un îndemn spre revigorarea interesului pentru sublimul muzicii, într-un fel sau altul mereu prezent pe meleagurile noastre de care sunt legate nume ilustre, cum ar fi acelea ale lui **Ionel Perlea** (compozitor, profesor la Conservatorul din București și Manhattan School of Music, New-York, dar și excepțional dirijor la pupitrul orchestrelor simfonice Radio București, Scala-Teatro de la Scala din Milano și Metropolitan Opera din New-York), **Petre Munteanu** (solist al Teatrului de la Scala din Milano, a studiat, de asemenea, compoziția și dirijoratul, obținând și titlul de concert-maistru), dar și admirabilul turcheșean **Paul Popescu**, vreme îndelungată

(anii 1960-1980) prim dirijor al Orchestrei Simfonice Naționale Radio, nume de puternică rezonanță în cultura și arta românească, europeană și universală.

Să nu uităm; drumul spre marea muzică nu este ușor, lipsit de dificultăți ale înțelegerii, dar nicicând și nicicum nu veți afla o răsplată mai generoasă și mai perenă ca aceea oferită de miraculosul ei univers.

Când, peste ani, vom asista la triumful devenirii artistice a brașoveanului nostru, Ioan Dragoș Dimitriu, cititorii de atunci ai revistei vor trăi cu legitimă mândrie sentimentul că și pe plaiurile săcelene s-a simțit adierea primăverii acestui miraculos Luceafăr.

Prof. dr. Dimitrie D. Cazacu

O POVESTE DIN SĂCELE ȘI BRAN

Povestea care urmează este povestea a două familii de oieri, din Satulung și Bran, ai căror descendenți au devenit intelectuali de frunte, care fac cinste României. Ei au schimbat straiile de oieri și ocupația bunicilor și au devenit intelectuali: profesori, ingineri, cercetători, economiști care s-au impus în domeniile lor de activitate.

Povestea aceasta începe în secolul XIX și are în centrul ei două familii: familia Gologan din Satulung și familia Pușcariu din Bran. Printre cei doisprezece copii ai oierului Pușcariu s-a numărat și Iosif Pușcariu (1889-1965) a cărui inteligență a fost remarcată de timpuriu de învățătorul din sat. Sprijinit de acesta și de stat, printr-o bursă Gojdu, Iosif Pușcariu ajunge la liceul românesc din Brașov, astăzi Colegiul Național „Andrei Șaguna”, după care studiază la Budapesta. Întors în țară, el înființează primul spital oftalmologic din Brașov.

Cam în același timp, în familia Gologan din Satulung crește și se formează N.G.V. Gologan, care se remarcă la rândul lui de mic și ajunge să studieze la Academia de Înalte Studii Economice și Industriale din Cluj. El este autorul a numeroase studii și materiale privitoare la istoria comerțului românesc, în general, și la realitățile economice din acea perioadă. Se remarcă ascuțimea spiritului de observație și analiză, așa cum rezultă și dintr-un material publicat în revista „Țara Bârsei” în care încearcă să identifice cauzele marii crize economice din 1929-1933 și ajunge la concluzia că ea se datorează în mare parte dezechilibrului între producție și consum și dezinteresului conducătorilor de atunci de a realiza o armonizare a acestora. Deși criza economică a marcat profund o generație întreagă și în acel moment se punea sub semnul întrebării capacitatea orânduirii capitaliste de a se regenera, N.G.V. Gologan era sigur că „regimul capitalist nu se pierde”, în ciuda unor erori ale conducătorilor lui. Realitatea de după cel de al doilea război mondial, i-a dat dreptate pe deplin.

N.G.V. Gologan s-a remarcat și prin activitatea publică desfășurată, fiind un foarte priceput și apreciat primar al Brașovului în perioada interbelică.

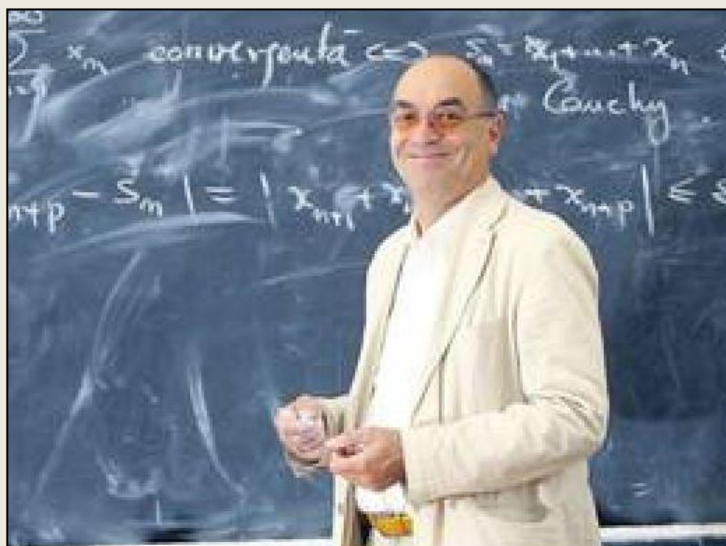
În familia lui Iosif Pușcariu se naște Stanca Pușcariu, viitoare absolventă a Liceului de fete „Principesa Elena” (astăzi Colegiul Național „Unirea”) și apoi o apreciată și iubită profesoară de matematică.

În aceeași perioadă cealaltă familie, a Gologanilor, se mândrește cu Gelu Gologan, inginer și designer, un pionier al proiectării și construirii pârtilor de schi din zona Predeal-Poiana

Brașov.

Ajungem, în sfârșit, la generația contemporană a familiilor Gologan-Pușcariu, care prin reprezentanții ei se afirmă tot mai puternic, făcând cinste atât Săceleului cât și Branului.

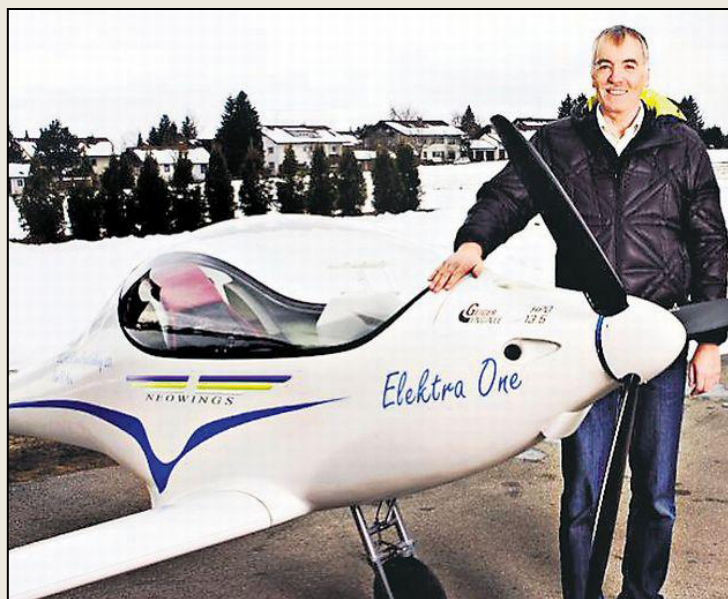
Ajungem, deci, la copiii lui Gelu Gologan și ai Stancăi Gologan (născută Pușcariu), Radu și Călin Gologan, primul doctor în matematică, cel de al doilea, specialist în inginerie aerospațială. Dacă Radu Gologan (născut în 1952) este profesorul de care se leagă performanțele multor generații de olimpici români la matematică, cel de al doilea, Călin (născut în 1954), este proiectantul unui avion electric, Elektra One, care a cucerit inimile a numeroși europeni, printre care și pe cea a prințului Albert de Monaco.

În clasa a IX-a, Radu Gologan intră în prima clasă specializată în fizică a liceului „Andrei Șaguna”, din Brașov, clasă care cuprindea o generație de excepție, din care aproape jumătate are astăzi activitate universitară. Printre colegii de atunci ai lui Radu Gologan se numără și profesorul Nicolae Zamfir, în prezent director al Institutului de Fizică Nucleară și fost profesor la universitatea Yale din Statele Unite.

Și la Facultatea de Matematică, pe care a absolvit-o în 1976, a avut parte de colegi excepționali, împreună cu care, încă din anul I, urma cursuri pentru studenții din anul IV. Și-a luat doc-

toratul în matematică, a fost cercetător la INCREST și la Institutul de Matematică, iar în prezent predă la Politehnica din București și conduce Societatea de Matematică.

Celălalt frate, Călin Gologan, cu doi ani mai mic, și-a dat seama curând că nu-și poate întrece fratele la matematică și, pentru că voia să fie cel mai bun în ceea ce face, s-a hotărât să urmeze Facultatea de Inginerie Aerospațială, după care s-a angajat la Întreprinderea de Construcții Aeronautice din Ghimbav. Chiar înainte de Revoluție, a emigrat în Germania, s-a angajat la firma Grob Aerospace, după care a urmat experiența de la concernul EADS și la Dornier. Apoi, a ales să-și dezvolte propriile idei și astfel a luat naștere primul său avion electric, Elektra One, cu care a zburat, în martie 2011. Aparatul a stat în aer 30 de minute, folosind doar 3 Kw energie, dar el poate zbura 4 ore la o viteză de croazieră de 160 km / oră. Acesta este al patrulea avion al lui Călin Gologan, dar cu siguranță nu ultimul, pentru că pregătește modele electrice de patru și șase locuri.

Povestea realizărilor de excepție ale celor din neamul Gologanilor nu se va opri, desigur, aici. Viitorul pare asigurat și transmiterea genelor de excepție ale bunicilor oieri Gologan și Pușcariu, primul din Satulungul Săcelilor, celălalt din Bran, va asigura apariția altor intelectuali de marcă spre cinstea celor două localități. Deja, fiul lui Călin Gologan continuă tradiția familiei și este doctor în aeronautică, iar nepoții lui Radu Gologan vădesc certe calități de viitori matematicieni.

Horia Bârsan

STRUGURII ȘI VINURILE ROȘII – SURSE DE COMPUȘI CU EFECT BENEFIC ASUPRA SĂNĂTĂȚII

Mocanii săceleni, prin natura preocupărilor și modul de viață transhumant, au descoperit prin timp și spații miracolul vinului și al originii sale, adăpostite, fie de dealurile Subcarpatice, fie de colinele Dobrogei. Trăim un timp istoric și din perspectiva reevaluării acestui dar divin, purtător al unui nume atât de frumos, vița- de- vie și al miraculosului ei rod.

Un distins prieten al săcelenilor, dr. ing. Armand Konter, de la Institutul de Cercetări Oenologice (vinificație) din Valea Călugărească, ne oferă acum, în prag de Crăciun, câteva considerente privitoare la virtuțile vinului, odinioară atât de prețuit și nelipsit din pivnița și cămara săceleanului gospodar. Citiți-le cu atenția și cuvenita înțelepciune.

Frunzele viței- de -vie, semințele, strugurii și chiar vinurile au fost utilizate în medicina populară sub diferite forme încă din timpuri străvechi. Efectul bactericid al vinurilor roșii s-a utilizat de către medici în evul mediu pe timpul unor epidemii, când câțiva mililitri de vin roșu erau puși într-un pahar cu apă pentru a elimina pericolul infestării; s-a observat că o cantitate similară de alcool nu are aceleași efecte. Acum există alte mijloace de tratare a apei, iar pentru vin se descoperă noi și noi efecte benefice, care se adaugă la cel bactericid; cea mai comună utilizare terapeutică a vinului este pentru combaterea guturaiului sau a răcelilor.

Numeroase anchete epidemiologice, cât și experimentări controlate au scos în evidență multiple efecte benefice ale unui consum regulat și moderat de vin roșu; foarte mediatizat este așa numitul „paradox francez”; redam câteva constatări și rezultate. Încă în 1933, un studiu efectuat în Franța (Dougnas) arată că în zonele viticole numărul de persoane longevive, care depășesc vârsta de 60 de ani este mult mai ridicat decât media pe țară și faptul că în aceste zone au fost înregistrați centenari. De altfel, decana de vârstă a Franței sfârșitului de secol XX, care a depășit vârsta de 121 ani, a declarat că bea regulat vin roșu.

În țările viticole se înregistrează incidența cea mai scăzută a mortalității prin infarct la persoane de sex masculin între 55 și 60 de ani, de aproximativ 3-5 ori mai scăzută decât în țări ale Europei de nord (Genevois 1978). Există o corelație pozitivă a deceselor datorate bolilor ischemice cardiace cu produsul național și consumul de grăsimi (saturate și mononesaturate) și o corelație negativă puternică cu consumul de vin (St Leger și colaboratorii, 1979). Mortalitatea cea mai ridicată s-a înregistrat în țări cu un

consum de vin de sub 10 l/an pe cap de locuitor (Scoția, Finlanda, SUA, Canada, Norvegia) și cea mai scăzută în Franța (la data anchetei consum de 70 l vin/an / locuitor, cu preponderență vin roșu). Concluzia a fost că vinul conține compuși care exercită un efect protector față de infarct.

Vinul incită mai puțin la ingerarea unor cantități ridicate de alcool și este mai puțin incriminat decât alte băuturi alcoolice în producerea de accidente rutiere de către persoane cu vârste între 25 și 35 de ani. Mortalitatea prin alcoolism este mai scăzută în zonele viticole producătoare de vinuri roșii din sudul și sud-vestul Franței, decât în zone în care se consumă alte băuturi alcoolice, îndeosebi cu tărie alcoolică ridicată (Damiani și Masse, 1986). De altfel s-a constatat că vinul roșu este mult mai bine suportat de către șobolani decât alcoolul și că efectul protector este mai pronunțat dacă vinul este mai bogat în compuși fenolici. Concluzia: vinul nu este o băutură alcoolică oarecare. Masquelier (1988) arată că în vin se găsește pe de o parte alcoolul, care-i limitează consumarea, dar și antidotul său, procianidinele, care ne ajută să-i limităm agresiunea.

La femei consumul de băuturi alcoolice poate duce la o creștere a riscului de hemoragii cerebrale și a incidenței cancerului de sân, dar aceste efecte negative s-au înregistrat în proporție mai scăzută decât efectele pozitive (Stampfer, 1988).

Studiile inițiate în anii 90 de către comisia Nutrition, Vin & Santé de pe lângă Oficiul Internațional al Viei și Vinului (OIV) au arătat că dozele de vin benefice pentru organismul uman sunt diferite pentru bărbați și femei, mai mult, ele sunt diferite de la individ la individ, subliniind efectele de tonic cardiac și vascular la consumatorii moderați de vin, atât în comparație cu cei ce nu

consumă de loc băuturi alcoolice, cât și față de cei care depășesc anumite limite și pentru care riscurile se amplifică mult.

Dintre compușii din vin cărora li se atribuie un efect cardi tonic dovedit se numără alcoolul (în cantități limitate!!), glicerolul și compuși fenolici, în particular procianidinele (François, 1991).

Deoarece s-au constatat efecte benefice mai pronunțate în urma consumului de vin roșu decât a vinului alb, s-au efectuat studii detaliate asupra compușilor fenolici, care se găsesc în cantități mult mai ridicate în vinurile roșii ca urmare a extragerii lor din părțile solide ale strugurilor prin procedeele de vinificare în roșu. Specialiștii din întreaga lume și-au unit eforturile pentru studiul acestor compuși (Groupe Polyphenols, Comisia "Vin, Nutrition & Santé", simpoziunile repetate pe tema "Vigne, Raisin, Vin et Santé" etc). Ca urmare a acestor studii s-au evidențiat multiple efecte benefice ale unor compuși fenolici din struguri și din vin.

Studiile s-au concentrat îndeosebi pe efectele procianidinelor, care sunt taninuri condensate din struguri și vin, pentru care s-a arătat biodisponibilitatea și s-au explicat mecanismele de acțiune. În principal este vorba de afinitatea față de proteine (inhibarea unor enzime, fixarea colagenului și acțiunea asupra unor microorganisme) și de efectul antioxidan atât prin efectul reducător, cât și prin captarea radicalilor liberi oxigenați, implicați în procese de îmbătrânire, cancer, alcoolism, expunere la radiații.

Dintre efectele procianidinelor menționăm ca deosebit de valoroase: protecția vasculară (*crește rezistența și se reglează permeabilitatea vaselor capilare; *protejează colagenul, prin fixare și protecție față de colagenază; *contribuie la epurarea colesterolului prevenind formarea plăcilor de aterom); efectul antialergic (inhibarea producerii de histamină); proprietăți antivirale și antibacteriene; efect antiradiație, antitumoral, antialcool și împotriva proceselor de senescență prin capacitatea de a capta radicalii liberi oxigenați; efect antiinflamator, antireumatic (captare radicali liberi, protecția lichidului sinovial contra degradării enzimatice); efect anticancer prin reducerea hemoragiilor gingivale și a aderenței bacteriilor.

Doza de procianidine recomandată pentru terapie vasculară este de 100 – 200 mg/zi, iar pentru efectul antiradical de 500 mg/zi. Aplicații numeroase s-au efectuat în terapia vasculară, în tratamente preventive pentru persoanele expuse la riscuri (consumuri ridicate de acizi grași nesaturați, radiații, altitudine, soare, medicație cu substanțe ciclice de sinteză, alcoolism, tabagism) dar și în cosmetică.

În ultimii 20 de ani se acordă atenție unor stilbene, în particular resveratrolului, fitoalexină produsă de vița de vie pentru a se proteja de atacul unor fungi. Resveratrolului i s-au atribuit inițial proprietăți de protecție împotriva cancerului, dar și față de alte probleme generate de radicali liberi oxigenați, cum ar fi procesele de îmbătrânire, cele inflamatorii și efecte antivirale. Aceste proprietăți au dus la creșterea interesului față de struguri și vin, dar și la crearea unor suplimente nutriționale bogate în polifenoli, incluzând și resveratrol. O dată cu dezvoltarea acestei industrii s-au evidențiat și alte efecte ale resveratrolului, menționându-se accelerarea metabolismului, întărirea sistemului imunitar, protecție cardiovasculară, capacitate de regenerare a celulelor afectate, precum și efecte pozitive în tratarea unor boli neurovegetative ca Alzheimer și Parkinson.

Antocianii, cunoscuți pigmenți ai unor flori și fructe, sunt o altă grupă de compuși fenolici din struguri și vinuri roșii pentru care s-au găsit efecte benefice, chiar dacă acestea nu sunt studiate în aceeași măsură ca procianidinele. Proprietatea antocianilor de a influența pozitiv vederea pe timp de noapte a fost utilizată în scopuri militare, mai ales la piloți (antociani din afine),

pe vremea când nu existau încă dotările performante de astăzi. S-au înregistrat efecte semnificative de ameliorare în afecțiuni arteriale, arteroscleroză, diabet, coronarite, maladii venoase -fragilitate capilară - purpură, senescență vasculară, accidente hemoragice la anticoagulante (Pourrat, 1977). Dozele recomandate de antociani sunt de cca 600 mg/zi (leziuni capilare).

În struguri și vinuri se găsesc și alți compuși fenolici pentru care au fost stabilite efecte antibacteriene și antioxidative, dar acestor compuși li s-a acordat o atenție mai mică.

Chiar înainte de realizarea acestor studii au apărut medicamente pe bază de antociani și pe bază de procianidine extrase din materii prime vegetale, care nu sunt substanțe pure, ci amestecuri complexe de compuși naturali. Dintre medicamentele pe bază de procianidine menționăm: Resivit (1948, din pielțe de arahide), Flavan (1966, din coajă de pin maritim) și mai eficient, Endotelon (1978, din semințe de struguri) iar pe bază de antociani Difrael (din afine).

În cazul unui tratament intensiv este necesară asigurarea unei doze cunoscute și ridicate, care de obicei nu poate fi preluată din surse vegetale (procianidinele de exemplu sunt localizate cu preponderență în părțile lemnoase ale vegetalelor). De aceea, pentru terapii dirijate se va face în mod cert în continuare apel la preparate farmaceutice cu compoziție și acțiune standardizată. Pe lângă sursele vegetale cunoscute, există posibilitatea utilizării tescovinei și a semințelor de struguri rezultate ca produse secundare de la vinificare, care constituie o materie primă bogată în compuși fenolici, abundentă în zonele viticole și ieftină. La I.C.-D.V.V. Valea Călugărească s-au efectuat studii referitoare la obținerea de preparate fenolice complexe din semințele de struguri sau din tescovina rezultată la vinificare; preparatele purificate au fost testate de către laboratoare farmaceutice competente, dând rezultate foarte bune; extracte de proantocianidine din semințe de struguri sunt utilizate în țara noastră și pentru realizarea unor produse cosmetice.

Nu trebuie minimalizată importanța terapiilor preventive, care nu impun utilizarea unor doze ridicate și constante de substanță activă și pentru care este bine să se recurgă la produse naturale. În acest sens trebuie avuți în vedere strugurii și vinurile roșii, ca surse de compuși fenolici bioactivi, îmbinând astfel utilul cu plăcutul.

În struguri compușii fenolici bioactivi sunt repartizați cu preponderență în părțile solide: semințe, rahis, pielțe, a căror ingerare este limitată și pentru care nu se știe exact dacă și în ce măsură sunt valorificate după ingerare. Pulpa și mustul, preferate de consumatori, sunt cele mai sărace.

Conținutul strugurilor în compuși fenolici depinde de soi, de condițiile pedoclimatice și de cele specifice anului de recoltă. Antociani se găsesc doar în strugurii negri și concentrația acestora oscilează de la 200 la peste 2000 mg/kg; procianidinele și flavonolii se găsesc în toate soiurile de struguri, dar limitele de oscilație sunt foarte largi (taninuri 5000 – 8000 mg/kg struguri, procianidine active 800 – 3000 mg/kg); nu se cunoaște proporția în care acești compuși sunt disponibili la ingestia de struguri, deoarece consumatorii evită să zdrobească semințele sau chiar le exclud. De remarcat că soiul Pinot noir are semințe foarte bogate în procianidine, depășind soiul Cabernet Sauvignon și Merlot, care de altfel au un conținut ridicat de antociani și alți compuși fenolici în pielțe.

Cura de struguri este cunoscută de mult timp și prescrierea ei a avut în vedere alte componente decât compușii fenolici bioactivi și decât vitaminele și se datorează foarte probabil bogăției deosebite în potasiu, dar și în alte microelemente valoroase, ca și în zaharuri ușor asimilabile, polizaharide, compuși ai azotului etc. Consumul de struguri proaspeți este sezonier, astfel încât nu

se poate beneficia de efectul acestei cure decât aproximativ 2 luni pe an, în plus soiurile bogate nu fac totdeauna parte din soiurile preferate de consumatori și dacă pielețele și semințele sunt îndepărtate, rămâne practic partea dulce, gustoasă dar săracă în compuși fenolici.

Vinurile roșii sunt o formă de păstrare a compușilor fenolici pentru o perioadă mai îndelungată și pot avea toate efectele pozitive enumerate pentru acești compuși. Vinurile roșii tinere conțin, în funcție de soi, calitatea recoltei și tehnologia de elaborare, 300 – 1500 mg/l antociani și 500 – 4500 mg/l taninuri, din care nu toate cu activitate ridicată. Prin combinarea cu glicoproteinele salivare o parte din taninuri, cele înalt moleculare și parțial cele oligomere, sunt eliminate, dar moleculele dimere, a căror eficacitate este cea mai ridicată, nu sunt precipitate și sunt în consecință disponibile.

Vinul mai conține, de asemenea, și glicerol, diferite zaharuri, acizi organici, ioni de potasiu, fier, calciu etc, și ele cu efect pozitiv asupra consumatorului, ca și alcoolul, dacă este consumat în cantități moderate.

Nu putem omite faptul că există persoane care se plâng de reacții alergice în urma ingestiei de vin roșu (mai ales roșeață, uneori dureri de cap). Acest lucru este posibil, fiind legat de activitatea necontrolată a bacteriilor lactice, care pot produce amine biogene, cum ar fi histamina, sau de sulfitearea nerațională. Vinurile roșii obținute în condiții riguros controlate nu produc asemenea disconfort și nici nu afectează persoanele hipertensive, cu condiția consumului limitat. Excesele dăunează și oamenilor sănătoși!

Studiile referitoare la compușii bioactivi din struguri și

vinuri s-au înmulțit foarte mult în ultimii ani, atingând un număr impresionant, confirmând efectele benefice ale acestora. Rezultatele cercetărilor din domeniul medical și cel enologic au avut un ecou larg în țările dezvoltate ale lumii, ducând la creșterea considerabilă a cererii de vinuri roșii pe piața mondială. Vinurile roșii românești sunt bogate în compuși fenolici bioactivi, există însă un mare neajuns în lipsa de informare a consumatorilor și în deficitul de reclamă pe piața internă și internațională. Perceperea vinului ca un medicament, implicând consum moderat și selectiv, este în beneficiul consumatorului, dar și al economiei țării, permițând revigorarea sectorului viti-vinicol care poate crea locuri de munca.

Conceptul grecilor antici, conform căruia în vin se împletesc alimentul, toxicul și medicamentul, este mult mai aproape de realitate decât unele păreri extremiste, care consideră vinul fie un panaceu fie o otravă. Prin acest mod de a privi problema suntem incitați la moderație, care trebuie să caracterizeze toate acțiunile umane și ni se amintește faptul că între medicament și otravă nu este decât un pas – rațiunea trebuie să ne oprească înainte de a-l face.

Se apropie Crăciunul și revelionul, când în mod tradițional bucatele bogate sunt însoțite de diferite băuturi alcoolice. Sperăm că fiind informați despre beneficiile consumului de vin roșu, veți reduce cantitatea de băuturi alcoolice tari în favoarea unui pahar de vin, băut pe îndelete alături de cei dragi. La mulți ani!!!!!!

Dr. Chim. Adriana Kontek

Dr. Ing. Armand Kontek

Cercetători la IC-DVV Valea Călugărească

DIN TOATE „CELE BUNE” CÂTE PUȚIN

O carte interesantă este prieten de nădejde în zilele morătoare ale acestei ierni, care ne-a oferit doar întuneric și vânt trist. Am petrecut cu o bună prietenă, cu gândul la apropiatele sărbători, o după-amiază în compania unei vechi cărți de bucate, apărută la Brașov, în 1924, la editura Brassoi Lapok. Pe foaia de titlu este scris: „Carte de bucate, ediția a II-a, 1924, autor Piri Neni. Am descoperit multe asemănări cu „Cartea de bucate” a doamnei Comșa, din care am selectat rețetele de sărbători anul trecut. Autoarea cărții de acum este o bună observatoare a realității sociale de după Primul Război Mondial, când statutul social al femeii s-a schimbat. Datorită circumstanțelor de după război, multe femei și-au schimbat statutul, devenind susținătoare de familie, motiv pentru care autoarea și-a propus să „le învețe să-și susțină gospodăria” și „să le arate drumul spre chibzuință”, drum pe care îl căutăm și noi astăzi. O carte de bucate, susține autoarea, „învață gospodinele să aleagă, să folosească rezervele din cămară, să se gândească puțin și la dietă”. Două sfaturi deosebite dă autoarea femeilor: să ocolească mâncărurile grase și să nu folosească prea multe condimente, pentru că îmbolnăvesc stomacul.

Am selectat din această carte câteva preparate care vă vor ajuta să diminueți efectele mâncărurilor tradiționale și grele din această perioadă a Sărbătorilor de Iarnă.

Ca aperitiv cald: „câteva ouă fierte, tot atâtea linguri de smântână, 1 – 2 linguri de parmezan ras, șuncă fiartă tăiată mărunt; se amestecă bine și înainte de a fi servit se prăjește puțin în grăsime (se servește cald)”.

Pentru friptura de porc se recomandă **garnituri cu hrean și măr.**

Din hrean ras se prepară următoarea garnitură: „hreanul ras îl punem la fiert cu apă și zahăr; amestecăm o linguriță cu

smântână cu puțină făină și adăugăm în hreanul care fierbe. Se consumă cald”.

Din mărul atât de gustos se pregătește un alt sos delicios: „se spală mărul, se taie mărunt și se înăbușe în pișină grăsime și o lingură de făină; se adaugă zeamă de pui și când este fiert se adaugă smântâna”. (prin grăsime autoarea înțelege untura care se folosea aproape în exclusivitate la gătit)

Nu a fost uitat nici tarhonul, din care se poate prepara, de asemenea, un sos foarte bun: „o lingură de grăsime și o lingură de făină se rumenesc puțin; se adaugă o lingură de tarhon tăiat mărunt, zeamă de supă și puțină smântână la sfârșit”.

Pentru **desert** autoarea recomandă o prăjitură delicioasă și ușor de făcut: „Din 140 g unt, 280 g făină, 700 g zahăr, o lingură smântână, scorțișoară și cuișoare, frământate cu 2 gălbenușuri, facem aluatul; îl întindem, apoi folosind forme diferite îl decupăm, presărăm formele cu nucă și zahăr tos și le punem la copt în tava tapetată cu făină.” Gospodinele ingenioase pot realiza din aluat brăduți, căsuțe sau steluțe, care colorate vor fi bucuria copiilor.

Așa cum remarcă autoarea „cred că vom face treabă bună” spre bucuria tuturor celor care se vor așeza la masa de Crăciun și Anul Nou, cruțându-și sănătatea.

PS: Cartea din care am citat a aparținut bunicii prietenei mele, d-na profesor Elena Benedek. A păstrat-o cu multă grijă mama ei, Ilona Benedek.

Prietenă mea mi-a fost traducătoare și companie în după-amiaza unei zile. Îi mulțumesc pentru tot, cu urarea „Sărbători fericite”.

Prof. Elena Bulat

SPIRITUL COMUNITAR

Statul modern este o mare realizare. Fără ordinea și disciplina pe care le impune de sus în jos nu ar fi posibile șoselele naționale sau construcția și circulația avioanelor (ca să nu mai vorbim de aceea a rachetelor sau a sateliților artificiali). În privința siguranței interne și externe, a sănătății sau a educației publice, statul modern poate, de asemenea, să se dovedească eficient. Și, chiar dacă realitatea nu seamănă de prea multe ori cu teoria, totuși e greu să ne imaginăm egalitatea tuturor în fața legii fără cadrele lui constituționale.

Dar, după cum bine știm, avantajele se obțin întotdeauna cu un preț. În vremurile îndepărtate, statul era relativ mic și îndepărtat. Îți trăiai viața, de la un capăt la celălalt, în propria ta comunitate, știind că, de câteva ori pe an, trebuie să plătești dările către stăpânire. Altfel, n-o vedeai amestecându-se în treburile tale sau ale satului tău, decât atunci când se întâmpla vreun mare necaz (de exemplu, dădeau tătării și, dacă putea, statul te apăra cât de cât). Fără îndoială, pe atunci drumurile erau puține, proaste și nesigure, nimeni nu visa la șosele, trenuri sau avioane, se locuia în case de lemn sau de pământ (ba chiar sub pământ, în bordeie foarte amărâte), iar vârstnicii nu beneficiau de o rație lunară gratuită de pastile colorate. Dar, de bine de rău, nici nu întâlneai peste tot funcționari care să-ți pună bețe în roate.

Realizând ce poate să facă dacă pune la un loc resursele de care dispune și dacă își organizează militărește supușii, statul modern a trecut la destrămarea relațiilor dinăuntrul comunităților tradiționale. Ce șanse aveau, nu-i așa, niște biete adunări de „oameni simpli” să scape singure de sărăcie? Cunoștințele acumulate de ei, în timp, încăpeau, ca să spunem așa, într-o desagă, pe când știința administrativă modernă, concentrată în marile orașe, nu încăpea într-o sută de cămări!

Dintre toate, statul comunist a mers mai departe în distrugerea relațiilor directe, pe orizontală, între cetățeni, în ideea că numai organizarea în funcție de un centru unic de comandă poate să-i ferească pe toți. Unealta cu care au fost tăiate aceste legături interne a fost, desigur, poliția politică, Securitatea, încât s-a ajuns la situația în care oamenii nu mai erau capabili să se organizeze singuri nici măcar ca să curețe zăpada de pe propria lor stradă. Și, uite așa, a devenit tot mai clar că disciplinarea militar-birocrațică a națiunii (adică situația în care nu se mai adună om cu om să facă o treabă dacă nu e pe acolo și un căprar care să urle la ei) nu aduce numai avantaje. În primul rând, pentru că distruge un lucru pe care, e adevărat, nu poți să pui degetul, pe care nu poți să-l pipăi, dar care joacă un rol esențial în tot ce întreprinde o societate: încrederea.

Într-un oraș mare, locuitorii intră în relație unii cu alții doar ocazional și întâmplător. Se cunosc prea puțin între ei, deci nu au cum să se respecte sau să le fie rușine unii de alții, în afara unui mic cerc de apropiați sau de colegi. Or, statul modern, și cu atât mai mult statul comunist, dorea să transforme întreaga societate după modelul unui asemenea mare oraș, impersonal și mecanic (să ne amintim numai de trași-comica politică ceaușistă de urbanizare-peste-noapte a satelor).

Frica și disciplina de cazarmă pot să producă salturi de moment, dar, după cum ne-a arătat experiența, ele nu produc o dezvoltare susținută, de durată. Aceasta nu este posibilă decât acolo unde oamenii știu și pot să colaboreze liber, să pună la un loc resursele și informațiile, într-un climat de onestitate și încredere.

Din fericire, asemenea insule de solidaritate umană

firească, naturală mai există în societatea românească. Săcele reprezintă un bun exemplu: aici, comunitatea nu și-a pierdut memoria, săcelenii s-au încăpățânat să nu uite cine sunt și cine au fost înaintașii lor. Și-au păstrat, adică, mândria de oameni egali și liberi, fără de care nu se poate construi nimic durabil. De asemenea, au păstrat relația față-în-față, aceea care îți impune să-ți rânduiești viața astfel încât să te poți uita fără să roșești în ochii tuturor celor pe care îi întâlnești pe stradă.

A venit, poate, momentul în care relația de până acum ar trebui inversată: nu comunitățile relativ mici, adică acelea în care oamenii, în general, se cunosc unii pe alții, trebuie să asculte de birocrății „clarvăzători” din marile centre urbane, ci politicile guvernamentale ar trebui să învețe din exemplul de autoguvernare al localităților care au păstrat viu spiritul comunitar. Pentru aceasta, însă, aceste comunități, care funcționează ca niște mici republici de oameni liberi, pentru care democrația nu este o vorbă din cărți (sau în vânt), ci o practică de zi cu zi, trebuie să înțeleagă valoarea acestui capital, compus din identitate, demnitate, încredere reciprocă. Și apoi să-l pună la treabă, pentru a genera dezvoltare.

Corupția de care ne plângem mereu, adică jefuirea continuă a resurselor publice în interes privat, nu este expresia condițiilor instalate după 1989, ci este o consecință directă a brutalității cu care comunismul a distrus relațiile comunitare, tradiționale, de colaborare firească între oameni. În momentul când a dispărut biciul, s-a văzut că în mintea foarte multora nu exista nici o idee rațională despre interesul colectiv (fapt ce nu poate fi pus doar în seama egoismului naturii umane; el reprezintă și confirmarea „valorii” politicilor de educație și propagandă comuniste). Din acest punct de vedere, țărani care au distrus sistemele de irigații ca să-și rezolve mici necazuri din gospodărie, declanșând în zona lor procese de deșertificare, sunt frați buni cu foștii activiști și securiști care au devalizat băncile, amenințând să ducă la faliment întreaga economie națională.

Nu suferim, astăzi, în România, din cauza „egoismului” capitalist, ci, pur și simplu, vedem cealaltă față a politicii de mobilizare forțată a comunismului: un sistem gigantic de supracontrol polițienesc explodează în mod necesar, mai devreme sau mai târziu, și generează dezordine, haos, războiul tuturor împotriva tuturor. Dezagregarea socială de astăzi nu este rodul pieței libere și democrației, ci al migăloasei munci prin care partidul și securitatea nu doar au distrus solidaritățile comunitare tradiționale, ci au încercat să șteargă din mintea oamenilor capacitatea de a coopera și de a se organiza liber, fără comanda „forurilor superioare”.

Din fericire, nu au reușit întotdeauna și nu au reușit peste tot. Supraviețuirea spiritului comunitar săcelean este o dovadă în acest sens. Dar, îndrăznesc s-o repet, comunitatea va triumfa deplin asupra celor care au încercat s-o distrugă și s-o umilească abia în momentul când va dovedi că acest spirit comunitar este orientat spre viitor, că este un ferment, un factor de dezvoltare.

Prof. Univ. dr. Caius Dobrescu
Facultatea de Filologie,
Universitatea „Transilvania” Brașov

CRONICA EȘECURILOR (I)

Eșecul reformei ortografice

După anul de grație 1989, de referință pentru schimbările din România, în virtutea dreptului la părere, a democrației originale, cum o numea atât de plastic și de balcanizat Ion Iliescu, mai tot omul are în minte că ceea ce a fost înainte de 1989 nu era bun, ca atare trebuie schimbat. Ideea reformelor e bună în esență, dar se pierde din vedere că uneori poți să schimbi ceva rău cu gradul comparativ de superioritate. Cum era o anecdotă de pe timpuri. Pesimistul: mai rău de atât nu se poate. Optimistul: ba se poate.

Se poate ca un for prestigios ca Academia Română, format din cele mai reprezentative personalități, să ia o hotărâre pripită, chiar greșită? Se poate vorbi de un eșec? Propun spre atenția Dvs. un studiu de caz succint valabil pentru orice nespecialist.

În anul de grație 1993, numitul for de specialiști din toate domeniile hotăra schimbarea ortografiei. Argumentul cel mai puternic al reformatorilor a fost “pîngărirea” limbii române de către comuniști (reforma ortografică din ‘53), care, prin suprimarea lui “â” din “a”, ar fi alterat caracterul evident latin al limbii române, adică, mai pe românește, scrierea limbii române fără “â” nu mai evidențiază originea latină a acesteia. Partea contestabilă este că marii reformatorii ai ortografiei nu erau lingviști, ci ingineri. Mai exact, așa cum susține academicianul Radu Voinea (vezi interviul din revista “Astra” nr. 19, din iunie 2008) schimbarea ortografică este opera unui singur inginer, Mihai Drăgănescu, care atunci era și președintele Academiei. În ciuda avizelor negative ale tuturor institutelor de lingvistică din țară, a ținut morțiș la această reformă. Ori, cum la noi, dacă un președinte propune ceva, în spirit de turmă democratic, lumea ia poziție de drept și e de acord. La momentul respectiv Academia avea doi membri lingviști renumiți: Ion Coteanu, care s-a abținut, și Emanuel Vasiliu (specialist în fonologie, cel mai îndrituit să fie ascultat în privința tendințelor limbii), care a votat împotriva.

Așadar, printr-o analogie, să presupunem că vrem să construim un pod. Vine inginerul (specialistul) și ne recomandă după calcule o anumită structură. Vine apoi o comisie de nespecialiști (profesori de română, doctori, muzicieni și fotbaliști) și recomandă altă structură de rezistență. Democratic, majoritatea decide. Ca apoi să cîntăm ca la grădiniță: “Podul de piatră s-a dărîmat / A venit apa și l-a luat”... La Academie așa s-a votat eșecul reformei ortografice, cu specialiștii ingineri, doctori și cu alte naționalități conlocuitoare. Să nu ne înțelegem greșit: avem, firește, tot respectul cuvenit pentru inginerii care construiesc megastructuri ca pe Discovery, ori pentru doctorii care salvează vieți.

În principiu lingviștii consideră că e logic ca fonemul (sunetul) î să fie redat grafic doar printr-un singur semn, spre limpezimea limbii. Nu se justifică științific două tipuri de scriere: la începutul cuvîntului cu î, iar în interior cu â. Ca să nu mai vorbim de excepțiile de rigoare, complicațiile ulterioare care presupun cunoștințe lingvistice imposibile pentru elevul de clasa I, cel care învață să scrie. Sau pentru bunicuța de la țară. Dacă este cuvînt compus, de genul bineînțeles, se scrie ca și cum fonemul ar fi la început. La fel dacă sunt prefixe de genul reîncepe. Dar la gerunziu, se va scrie ceva de genul reîncepând. Ați înțeles? E de neînțeles mecanismul logic al acestei scrieri pentru un vorbitor de limbă străină, să zicem. Vorba poetului: “Și tot ce-i neînțeles se schimbă-n neînțelesuri și mai mari, sub ochii mei...”

Ideea de a utiliza o singură literă pentru sunetul “î” a apărut cu mult înainte de 1953. Necesitatea de a reduce deosebiriile dintre ortografie și pronunție a fost susținută încă din 1880 de Titu Maiorescu, care scria: „Nu poate exista o gramatică a scrierii în contra gramaticii vorbirii”. Marii lingviști și oameni

de cultură au susținut această idee de-a lungul timpului. În 1932, Ovid Densusișianu cerea în articolul “Noua ortografie” publicat în „Grai și suflet” (vol. V, nr. 2) “să se renunțe la orice concesiune pentru â (...). Nu cîștigăm nimic cu această literă”. În “Gramatica limbii române” (1937), Iorgu Iordan afirma: “Distincția dintre î și â ar trebui să dispară, fiindcă nu se întemeiază pe fapte de limbă”. În 1939, în revista “Tempo”, Alexandru Graur promova aceeași idee: “De ce să avem două semne pentru un singur sunet? Nu e nevoie...”.

Iată de ce în 1953 s-a luat o hotărâre firească, cu scopul de a simplifica scrierea limbii române. N-a fost o hotărâre comunistă sub presiunea rusească, (dacă era după ei, am fi scris mai bine în slavonă), ci o evoluție în bine a ortografiei.

Gafa academică din 1993 nu are în schimb vreo explicație logică, etimologică și nu ar fi fost deplină fără formele aberante, artificiale, ale verbului “a fi” la prezent: eu sunt (lat. sum), noi suntem (lat. sumus), voi sunteți (lat. estis!). Abia la persoana a III-a plural se respectă forma originală, cea latină.

Și asta e doar partea cel mai puțin gravă a problemei. Pentru că în fapt eșecul acestei reforme ortografice este vizibil în mass media. Reviste de prestigiu gen “România literară”, “Dilema veche” ori “Cultura” în care publică oameni de cultură cu nume de rezonanță scriu cu î, ca și alte numeroase publicații, pe cînd altele docile se supun hotărîrii Academiei. Edituri de prestigiu gen Humanitas preferă scrierea cu î, altele ba. Iar omul obișnuit nu mai înțelege nimic. Ba mai rău, că suntem optimiști. Se respectă opțiunea autorului, astfel că în paginile aceleiași reviste se pot găsi articole fie cu î, fie cu â. Ce aspect oximoronic superb! Curat-murdar, coane Fănică!

Mioara Avram, considerată ca alma mater a gramaticii românești contemporane, nu a acceptat niciodată noua ortografie. Dar nici nu a fost primită în Academie, deși ar fi meritat cu prisosință, ca și reputatul critic Nicolae Manolescu, directorul “României literare”. Un alt renumit lingvist, Dumitru Irimia scria în “Gramatica limbii române”, (Editura Polirom, Iași, 1997): “Schimbarea normei ortografice prin Hotărîrea Academiei Române din 17.II.1993 a fost impusă cu mijloace întrînd în contradicție cu principii fundamentale ale desfășurării vieții științifice. Modificările impuse (î din a) nu au întemeiere științifică”.

Ca să închei, voi spune că orice renovare în materie de ortografie trebuie să țină seama de doi factori: de opinia specialiștilor în materie și de principiul simplității. După cîte s-a observat, Academia (nu de Poliție) n-a ținut seama nici de unul, nici de altul. Prin modul cum a fost gîndită și promovată, reforma ortografică din 1993 nu se deosebește foarte mult de presupusul “dictat” din anul morții lui Stalin, 1953.

Pentru a scrie într-un fel sau altul, eu unul, ca profesor de română, cer să fiu convins prin argumente științifice pertinente, nu constrîns prin hotărîri conjuncturale impuse de nespecialiști. Ori pentru că mă consider un om liber (și pe cît se poate rațional), scriu cu î. Ceea ce ar trebui să facem cu toții, ca să le dea de gîndit academicienilor de tip doctor-inginer chimist.

Corect ar fi ca Academia Română să asculte de sfaturile specialiștilor adevărați (și ei împărțiți pro și contra, după caz) și să renunțe la această hotărîre neacademică. Dar orgoliul de a-și recunoaște greșeala și eșecul este uneori peste puterile omenești. Sau academice.

**Prof. Nicolae Munteanu,
Liceul Teoretic “George Moroianu”**

CRĂCIUNUL PE VREMEA BUNICILOR

Cu siguranță că multora dintre noi ne-ar fi plăcut să trăim pe vremea bunicilor, atunci când monarhia era la conducerea țării și să vedem cum sărbătoreau aceștia diferite sărbători religioase. De aceea, în preajma sărbătorilor de iarnă care ne bat la ușă, m-am gândit să prezint săcelenilor câteva obiceiuri și aspecte legate de celebrarea Crăciunului la Curtea Regală a României, mai ales că, anul acesta, pe 25 octombrie, regele Mihai a împlinit onorabila vârstă de 90 de ani, iar familia regală a revenit în atenția românilor.

Chiar dacă este de origine străină, familia regală a României a adoptat și a respectat mereu obiceiurile și tradițiile românești legate de principalele sărbători: Paștele, Crăciunul și Anul Nou. Încă de pe vremea regelui Carol I și a reginei Elisabeta, sărbătoarea Crăciunului reprezenta un moment deosebit, de bucurie. Iată cum se desfășura Ajunul în familia regală, după cum își amintește fata uneia dintre doamnele de onoare ale reginei Elisabeta: aceștia mergeau la Cotroceni unde în sufragerie, lângă sala de bal se înșirau pe mese „cartonașele pline cu podoabe strălucitoare, toate numai albe și în fir de argint. Bradul înalt până în tavan aștepta să fie îmbrăcat în veșmintele lui de sărbătoare. (...) La ceai mâncam dintr-un «Baumkuchen» înalt, trimis din Germania. Petreceam de minune, dar pomul arăta așa de prost gătit că, după plecarea noastră, personalul de la Palat îl desfăcea și-l împodobeau așa cum se cuvenea unui pom de curte”.

Regele Ferdinand și regina Maria au continuat obiceiul de a sărbători Crăciunul la Palatul Cotroceni. Bibliotecarul casei regale descria astfel Crăciunul din anul 1914 la noua Curte Regală: „Mergem la pomul de Crăciun la Cotroceni. Regina ca întotdeauna e cea mai încântătoare în alb, cu o broboadă înconjurată cu perle. Se împart cadourile. Câte un vas sau o statueta, amintire de la regele Carol I și câte o bijuterie. Regina Elisabeta a dat regelui Ferdinand tabloul din camera de dormit a regelui Carol de la Castelul Peleş: «Carol cel Mare la cârmă pe vreme de furtună»”.

În ceea ce privește masa de Crăciun și bucatele regale, la această sărbătoare se serveau o mulțime de preparate specifice, delicioase, de rang înalt cum ar fi: supă Célestine, carne rece de Crăciun (căpățână de porc mistreț), carne prăjită, carne presată, curcan, jambon, limbă de vacă, purcel de lapte, paté de ficat și de ficat de găscă, piftie de curcă și de găină; sos Cumberland și muștar; salată, spanac cu smântână; budincă (toate acestea s-au servit în seara de ajun a Crăciunului din 1925), iar în ziua de Crăciun, meniul la masa regală a fost următorul: somn à la Mirabeau, curcă Talleyrand, salată, conopidă gratinată, jeleu de mandarine cu frișcă, cafea. În ajun meniul a fost unul tradițional, specific bucătăriei românești, cu preparate din mai multe feluri de carne, piftie, însă în ziua de Crăciun s-a revenit la un meniu mai ușor pe bază de pește, legume și salată. Cu ocazia Crăciunului din 1929, meniul din seara de ajun a fost în cea mai mare parte același, și anume: supă, carne rece de Crăciun (purceluș de lapte, curcan, jambon, carne prăjită și presată, carne de căprioară și vițel, pateu de ficat de iepure și căprioară, căpățână de porc mistreț, limbă de vacă, piftie de curcă și găină), sos Cumberland și muștar, spanac, Plum-Pudding și fructe. Trebuie spus că prăjitura Plum-Pudding este specifică Angliei, țara natală a reginei Maria, fiind un simbol al Crăciunului în această țară.

În fiecare an, ritualul celebrării Crăciunului de către

familia regală Ferdinand și Maria a fost aproape mereu același: regina Maria asista la slujba de la Biserica Anglicană, după care lua ceaiul și dineul la Cotroceni împreună cu familia. În prima zi a Anului Nou, familia regală mergea la Mitropolie pentru a asista la serviciul religios oficiat cu ocazia începutului de an și pentru a primi felicitările din partea membrilor Curții Regale.

Și pe vremea regelui Carol al II-lea, Crăciunul era sărbătorit la Palatul Regal sau la Sinaia. În fiecare an se organiza sărbătoarea Pomului de Crăciun, la care participau regele, familia regală și invitații, se împărțeau daruri, se cântau colinde și avea loc un bufet regal. De exemplu, la 24 decembrie 1934, serbarea Pomului de Crăciun a avut loc la Castelul Peleş, începând cu orele 19.45, când a avut loc adunarea tuturor invitaților în holul palatului. La ora 20.00, au sosit regele Carol al II-lea, regina Maria și marele voievod Mihai, după care corurile (Batalionul 1 Vânători de Munte și Corul Gimnaziului din Sinaia) au început să cânte colinde. La orele 20.15, familia regală și invitații au trecut în Sala florentină, unde se găseau pomul și darurile, iar la orele 20.30 a avut loc dineul. Acesta s-a terminat la orele 21.40, după care s-a trecut din nou în sala Pomului, familia regală retrăgându-se la orele 22.30. În anul 1937, pentru prima oară, regele și familia regală au primit colindele tradiționale ale soldaților din Batalionul de Gardă din balconul Palatului Regal.

Sărbătoarea de Crăciun din 1943 a fost petrecută de familia regală (regele Mihai și regina mamă Elena) la Castelul Săvârșin, iar a doua zi de Crăciun, regina mamă a făcut un brad de Crăciun la școala din satul Bulci pentru copiii săraci, după care a împărțit daruri la 160 de copii.

După cum se observă, sărbătorile tradiționale ale românilor erau respectate la cele trei curți, curtea regelui Ferdinand, cea a regelui Carol al

II-lea și a regelui Mihai, ceea ce demonstrează apropierea familiei regale de tradițiile și obiceiurile românești. Deși influența europeană a fost prezentă în viața de zi cu zi a celor trei familii, totuși suveranii României s-au integrat în lumea românească a vremii, ajungând să cunoască sufletul și mentalitatea poporului român și să se acomodeze cu ambianța societății în care trăiau.

Chiar dacă astăzi, în secolul XXI, Crăciunul nu mai este sărbătorit ca pe vremuri, oferindu-i-se tot mai mult o latură comercială, materială, familia regală mai păstrează din obiceiurile de demult, Castelul Săvârșin fiind locația preferată pentru a celebra această sărbătoare, devenind un loc de basm, în care timpul pare că stă în loc și în care sunt rememorate aspecte ale vremurilor apuse.

În încheiere, aș dori să adaug că dedic acest articol bunicilor mei care nu mai sunt în viață și care îmi vor lumina sărbătorile din cer, an de an de acum încolo.

Le urez tuturor săcelenilor sărbători cât mai fericite și mai liniștite, în care fiecare să își amintească și să respecte obiceiurile specifice, și un an nou cu mai puține griji, mai multă sănătate și bucurie.

P.S. – informațiile prezentate au fost preluate din revista Astra, nr. 1 din 2010.

**Banciu Alexandra-Giorgiana,
masterand, Universitatea „Transilvania” Brașov**

DE VORBĂ CU CRĂCIUNUL

Era o seară calmă de decembrie. Atrasă de jocul fulgilor pufoși, m-am așezat lângă fereastră să admir frumusețea unei seri magice prin liniștea și delicatetea ei. În jocul de-a prinselele al steluțelor de nea, una singură stă retrasă și nu știe încotro să fugă. Am deschis fereastra să intre prospețimea serii, dar fulgul rățacit îmi cade în palme și, sub căldura suflului meu, se transformă într-un bătrân cu chipul senin și ochi triști. Am rămas uimită de minunea săvârșită sub ochii mei.

Cu o voce caldă, bătrânul mă invită la gura sobei să vorbim despre miracolul Nașterii. Numele său era Crăciun. M-a întrebat retoric dacă știu motivul pentru care creștinii sărbătoresc pe 25 decembrie Crăciunul. Nu mi-a lăsat timp să scot nicio vorbă, căci s-a derulat monologul său.

„Înainte de venirea Mântuitorului în lume, oamenii îl sărbătoreau la începutul anului pe împăratul lor, ridicându-l în slăvi. Din acest motiv, Dumnezeu a ales ca Fiul Său să se nască mai devreme de cinstirea omului, pe 25 decembrie, după exact 9 luni de la Buna Vestire (25 martie). Această binecuvântare revărsată asupra omenirii reprezintă calea către mântuire. În fiecare an văd cum tradițiile devin o afacere și își pierd din adevărata lor semnificație, fiind mai mult un moft al gospodăriei. Fiecare dintre creștini știe că trebuie să aibă brad bogat, masă îmbelșugată, coronițe, clopoței, lumânări... de ce? Ce simbolizează ele?

Ceea ce oamenii ar trebui să știe este faptul că fiecare moment de pregătire pentru sărbătoare ne ajută în desăvârșirea spirituală. Prospețimea permanentă a bradului menține vie speranța unei vieți veșnice a omenirii. Chiar și acele bradului arată către lumea de sus și ne indică sensul credinței. Masa pe care așezăm cele mai alese bucate este tabloul fiecăruia, pe care ne desenăm portretul sufletului după faptele pe care le săvârșim. Legătura întocmită din crenguțele de brad sub forma unei coronițe simbolizează caracterul etern al dragostei - dragostea nu încetează niciodată, nu se sfârșește, nu contenește. Este un nesfârșit cerc al dragostei, al cărei început adesea nu-l știm și al cărei sfârșit degeaba îl căutăm. Așa cum oița revine în turma sa când aude

clinetul clopoțelului, așa și omul trebuie să-și găsească drumul. Clopoțelul înseamnă călăuzire și regăsire, dar totodată amintește că fiecare are o valoare neasemuită în ochii lui Dumnezeu. Flacăra caldă a lumânărilor reprezintă lumina care i-a îndrumat pe magi către locul Nașterii. Darurile pe care le oferim celor dragi trebuie să fie daruri de mulțumire pentru faptul că nu suntem singuri și ele sunt aduse mai ales Domnului. Funda roșie care leagă aceste cadouri este simbolul familiei ca întreg lumesc, nu doar alcătuită din rude. Mai mult ca niciodată, de Crăciun trebuie să împărțim ce avem noi mai bun cu ceilalți, fie că sunt săraci, abandonati sau orfani. Toți suntem copiii lui Dumnezeu și El ne iubește la fel, fără deosebiri.

Vreau ca ceea ce eu, Crăciun, ți-am spus acum să spui aproapelui tău pentru ca și acesta să înțeleagă valoarea Nașterii unui Împărat Ceresc. El a venit din dragoste și pentru mântuire, iar rolul nostru este acela de a primi acest dar neasemuit și de a ne bucura de el, slăvind-L pe Cel ce reprezintă dragostea, bunătatea, milostenia, înțelegerea și desăvârșirea.”

Cu ochii în lacrimi l-am ascultat pe bătrânul înțelept care, ridicându-se din fotoliul său, mi-a luat mâna între palmele sale calde și cu un surâs blând s-a metamorfozat în fulgul rece și înghețat care mai devreme rățacea printre florile de gheață din văzduh.

Morala? Crăciunul reprezintă Nașterea Domnului și este sărbătoarea tuturor. În această perioadă binecuvântată trebuie să-l primim în sufletul și în casa noastră pe aproapele nevoiaș și să îi oferim din dragostea de care noi ne bucurăm zilnic. De asemenea, această sărbătoare a bucuriei Nașterii se împarte cu Dumnezeu, căruia trebuie să-I mulțumim pentru că Și-a trimis unicul Său Fiu în această lume pentru a noastră mântuire.

În cele din urmă, fiecare trăiește și sărbătorește Crăciunul așa cum simte...

Alexandra Dascălu,

cl. a XII-a A, Liceul Teoretic "George Moroianu"

• Actualitate

PROIECTELE DEMARATE DE ADMINISTRAȚIA SĂCELEANĂ CONTINUĂ ȘI ÎN 2012

Proiectele de investiții demarate în anul 2011 de către administrația săceleană vor continua și anul viitor. Este cunoscut faptul că orice activitate desfășurată la nivelul fiecărei Primării este rezultatul efortului colectiv, iar acesta este răsplătit de bucuria de a vedea cu calitatea vieții cetățenilor municipiului este îmbunătățită cu fiecare obiectiv realizat.

După cum se știe, cel mai important proiect, de care comunitatea săceleana avea nevoie, a fost realizarea drumului ocolitor al municipiului, obiectiv realizat prin finalizarea primului tronson al Ocolitoarei Săceleului, în toamna anului 2010. Și cum fiecare lucru bine început trebuie să aibă o finalitate pe măsură, în anul 2012, administrația săceleană va realiza tronsonul II al Ocolitoare Săceleului.

Proiectul, denumit Drumul de legătură DN1A-Ocolitoarea mică a municipiului Săcele - Platforma Electroprecizia, face parte dintre proiectele incluse în Planul Integrat de Dezvoltare Urbană a Polului de creștere Brașov aprobat prin HCL nr.55/28.05.2009. În anul 2010 Primăria municipiului Săcele a întocmit documentația tehnică și de avizare a investiției, pentru depunerea spre finanțare pe Axa prioritară 1 a Programului Operațional Regional: „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor - poli urbani de creștere”.

Prin acest obiectiv se dorește realizarea unui drum de 4,22 km în partea de nord a municipiului Săcele, drum ce va face conexiunea între DN1A – platforma industrială „Electroprecizia” și Dj 103B, spre Târlungeni, obiectivul general fiind îmbunătățirea infrastructurii rutiere a municipiului Săcele în vederea stimulării dezvoltării economice durabile, respectiv dezvoltării continue a sectorului economic la nivel local și regional. Obiectivul specific este acela de creștere a atractivității economice și turistice a regiunii prin îmbunătățirea accesibilității și revitalizarea socio-economică a municipiului Săcele.

În urma realizării drumului de legătură prezentat mai sus, vor beneficia, în mod direct, cetățenii din zonă cât și societățile private și de stat ce au locuințele și sediile amplasate în zona limitrofă drumului.

După întocmirea documentațiilor tehnice (SF, PT) și de avizare, Primăria mun. Săcele a întocmit documentațiile cadastrale pentru identificarea culoarului de expropriere.

Obiectivul a devenit unul de interes pentru COMPANIA NAȚIONALĂ DE AUTOSTRĂZI ȘI DRUMURI NAȚIONALE DIN ROMÂNIA S.A. (CNADNR), care poate astfel să continue ocolitoarea mică a municipiului Săcele (care se suprapune peste strada Câmpului), deja executată.

De drept urmare, CNADNR a declanșat procedura de expro-

priere a imobilelor proprietate privată care constituie coridorul de expropriere al lucrării de utilitate publică “Drum de legătură DN 1A - Ocolitoarea mică a municipiului Săcele - Platforma Electroprecizia”, județul Brașov, aprobată prin H.G. nr.1036/12.10.2011.

În data de 22.09.2011 a fost publicat anunțul de licitație privind „Intocmire documentație tehnică (proiect tehnic, detalii de execuție, caiet de sarcini, documentație tehnică obținere avize construcție), asigurare asistență tehnică și execuția obiectivului –Drum de legătură DN 1 A – Ocolitoarea Mică a Municipiului Săcele- Platforma Electroprecizia”, cu termen de depunere a ofertelor 12.10.2011.

Dezvoltării infrastructurii pentru transport în municipiul Săcele i se acordă un rol prioritar, acesta servind unui dublu scop: îmbunătățirea infrastructurii rutiere și accesul la serviciile publice de bază pentru populația localității. Ca urmare a realizării proiectului, se contează pe îmbunătățirea condițiilor de circulație în municipiul Săcele și pe diversificarea serviciilor și stimularea inițiativei private în zona de nord a localității. De asemenea, va sprijini dezvoltarea economică prin atragerea de investitori și va contribui la protejarea mediului, care pe termen lung va conduce la creșterea calității vieții. Primăria mun. Săcele speră într-o finalizare a lucrărilor în anul 2012.

În ceea ce privește investițiile de apă-canal, în municipiul Săcele au fost aprobate spre finanțare două mari obiective ce privesc realizarea de lucrări la canalizarea menajeră și de înlocuire a rețelei de distribuție a apei potabile. Având în vedere Directiva Europeană 91/271/CEE, privind epurarea apelor uzate orășenești, se impune ca până la 31 decembrie 2013, localitatea noastră să dispună de sistem de canalizare. Cele două proiecte sunt: extinderea și reabilitarea rețelelor de apă și canalizare în zona Baci-Turcheș și extinderea conductelor de canalizare și a branșamentelor de canalizare.

Documentația tehnică “EXTINDEREA ȘI REABILITAREA REȚELOR DE APĂ ȘI CANALIZARE BACIU-TURCHEȘ” se referă la reabilitarea rețelelor de apă și execuția

rețelelor de canalizare în cartierul Baci-Turcheș, în lungime de cca. 11 km. Pentru accesarea de fonduri, s-au depus încă din iulie 2010, atât la Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului cât și la Ministerul Mediului și Pădurilor, documentațiile tehnice, faza SF.

O parte din acest obiectiv a fost aprobat spre finanțare din Fondul pentru mediu prin “Programul vizând protecția resurselor de apă, sisteme integrate de alimentare cu apă, stații de tratare, canalizare și stații de epurare”, și presupune execuția unei aducțiuni de apă în lungime de 1,3 km, pentru rezolvarea problemelor de presiune și debit de apă potabilă în zona Baci-Turcheș, precum și reabilitarea rețelelor de apă existente și execuția a rețelei de canalizare, în lungime de 3,8 km. Pentru aceste lucrări s-a obținut autorizația de construire, execuția lor putând demara în acest an. Cealaltă parte a obiectivului a fost aprobată spre finanțare prin Programul Național de Dezvoltare a Infrastructurii (PNDI) și presupune reabilitarea rețelelor de apă existente și execuția de rețele de canalizare în lungime de 3,9 km. Lucrările de execuție vor putea fi demarate în anul 2012.

În ceea ce privește proiectul „EXTINDEREA CONDUCTELOR DE CANALIZARE ȘI A BRANȘAMENTELOR DE CANALIZARE în municipiul Săcele”, acesta este finanțat din fonduri structurale europene prin Proiectul Regional “Reabilitarea și extinderea sistemelor de apă și canalizare în județul Brașov și presupune execuția rețelelor de canalizare în lungime de cca. 11,43 km, pe bulevardele Brașovului și George Moroianu, ca și colectoare principale și pe câteva străzi din cartierele Baci, Turcheș, Cernatu.

Așadar anul 2012 va reprezenta un an al continuării și finalizării investițiilor demarate de actuala administrație săceleană, investiții menite să îmbunătățească vizibil viața și confortul săceleștilor și totodată realizarea cu succes a angajamentelor asumate de actuala conducere la preluarea mandatului.

Radu Florea Nistor
Primarul Săceleului

Cronica mărunți

CREDINCIOȘII DIN SĂCELE S-AU ÎNCHINAT SFINȚILOR DOBROGENI

Racla cu moaștele Sfântului Mare Mucenic și Tămăduitor Pantelimon, alături de fragmente din moaștele martirilor de la Niculițel: Atal, Zotic, Camasie și Filip, precum și ale Sfinților Epictet și Astion au fost aduse de o delegație din Arhiepiscopia Tomisului la biserica Sfântul Nicolae- Baci din Săcele.

Peste 2500 de credincioși, deopotrivă tineri și bătrâni, au venit în zilele de 3 și 4 noiembrie în această biserică monument istoric, stând cu răbdare sfântă și jertfelnicie la rândul ce s-a format, așteptând în liniște să sărute sfintele moaște și priveghind în adâncă rugăciune. Indiferent de identitate, sub cupola bisericii, ei erau prieteni, iar pe feșele lor înfloreau zâmbete tainice și discrete. Aveau să se apropie de sfinți, care răbdători și binevoitori, îi așteptau pe toți, ascultându-le necazurile și ușurându-le poverile.

Vineri, 4 noiembrie, Înalt Preasfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului și Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcop – vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, au oficiat Sfânta Liturghie împreună cu un sobor de preoți și diaconi. Răspunsurile liturgice au fost date de Grupul psaltic „Sfântul Andrei Șaguna” al Catedralei mitropolitane din Sibiu, condus de Andrei Dobreanu.

La finalul Sfintei Liturghii, Înalt Preasfințitul Părinte Teodosie a rostit un cuvânt de învățătură, în care a prezentat viața și

activitatea, încununate de minunile pe care le-a săvârșit Sfântul Mare Mucenic și Tămăduitor Pantelimon.

Preasfințitul Părinte Andrei, Episcop – vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a rostit o alocuțiune despre importanța aducerii

sfintelor moaște din Dobrogea în Ardeal, subliniind că această acțiune arată o manifestare profundă a credinței, o sărbătoare a Ortodoxiei, o cultivare a relațiilor noastre cu Dumnezeu prin mijlocirea sfinților bineplăcuți Lui, precum și o cultivare a relațiilor cu semenii de aceeași credință de pe meleagurile dobrogene.

Preotul paroh, Urzică Virgilius, a mulțumit înalților ierarhi pentru bucuria pe care au făcut-o credincioșilor din Baciul de a fi în mijlocul lor și a-i binecuvânta cu ocazia aducerii sfintelor moaște din Dobrogea apostolică, a mulțumit de asemenea delegației constănțene care a realizat acest lucru, evidențiind totodată, că acest timp petrecut împreună cu sfinții, nu s-a pierdut, ci s-a înveșnicit.

Domnul Primar al Municipiului Săcele, Nistor Radu Florea, a adus cuvinte de foarte mare apreciere la adresa acestui eveniment și a felicitat pe toți cei care au participat la buna desfășurare a lui. I-a asigurat apoi pe toți cei prezenți, de sprijinul pe care Primăria îl acordă acestei acțiuni ca organizatoare, dar și

la viitoare astfel de activități.

Venirea sfintelor moaște la Săcele a fost posibilă și datorită strânselor și îndelungatelor legături dintre mocanii săceleni și dobrogieni, legături care s-au înnoit vara aceasta prin vizita făcută de o delegație a municipiului nostru, condusă de domnul primar Nistor Radu Florea în localitatea Hârșova, județul Constanța, la invitația preotului de la parohia Sfântul Dimitrie cel Nou Basarabov, Nicolae Mândra.

La sosirea sfintelor moaște, părintele Nicolae Mândra a vorbit credincioșilor săceleni despre aportul considerabil adus de mocanii săceleni prin transhumanța la dezvoltarea așezărilor dobrogene. Români și patrioți adevărați, mocanii săceleni au ctitorit biserici și școli, au organizat agricultura, meșteșugurile și creșterea animalelor pe noi baze, emancipate.

*Preot Urzică Virgilius
Parohia Baciul*

S-A ÎNTÂMPLAT ÎN SĂCELE

Continuând tradiția ultimilor ani, în care și-a făcut o datorie de credință prin evocarea și cinstirea marilor intelectuali care au dus faima Săcelului, Asociația Cultural-Sportivă „Izvorul” a organizat și în acest an o manifestare de depunere de coroane la mormântul profesorului Nicolae Colceag și la troița ridicată în memoria episcopului de Caransebeș, Nicolae Popea, în cimitirul bisericii „Sfânta Adormire” din Satu-

lung. Membrii asociației care au participat la acest eveniment emoționant au ținut un moment de reculegere în amintirea marilor bărbați evocați și a contribuției lor la propășirea acestor meleaguri binecuvântate de Dumnezeu.

Revista „Plaiuri Săcelene”

ZIUA NAȚIONALĂ PE MAPAMOND

Zilele Naționale ale diferitelor state au în comun paradele și focurile de artificii, fiecare țară având, însă, particularitățile ei.

În Statele Unite ale Americii Ziua Independenței se serbează mai întâi ca un eveniment special pentru comunitate, apoi ca un eveniment de familie. Paradele la care iau parte cetățenii și politicienii locali au loc în fiecare oraș important, în timpul dimineții, în timp ce după-amiaza este rezervată ieșirilor la iarbă verde sau grătarelor în curte, împreună cu familia. Artificiile sunt o componentă esențială a sărbătorii, pe lângă spectacolele organizate de autorități, „civilii” având și ei dreptul de a folosi materiale pirotehnice. Deși nu se pune mare preț pe paradele militare, fiecare unitate militară care are un tun trage câte o salvă pentru fiecare stat al SUA.

O altă tradiție tipică pentru Ziua Independenței este lansarea pe piață a unor megaproducții hollywoodiene, weekendul de Ziua Independenței fiind, de obicei, weekendul cu cele mai mari încasări din an la cinematografie.

În Franța accentul cade pe parada militară organizată în fiecare dimineață a zilei de 14 iulie, din 1880 încoace. Este, de altfel, parada militară cu cea mai veche tradiție din lume. Trupele încolonate mășăluiesc pe bulevardul Champs-Élysée, de la Arcul de Triumf până la Place de la Concorde, unde sunt întâmpinate de președintele republicii și de alți politicieni. Evenimentul este foarte popular în Franța, fiind transmis în direct și având una dintre cele mai mari audiențe. Alte parade similare sunt organizate și în orașele mai mari ale țării.

În Rusia Ziua Națională nu are o tradiție prea mare, o treime dintre ruși chiar neștiind ce anume sărbătoresc (declararea independenței Rusiei față de URSS). Chiar și așa, Ziua Națională este zi liberă pentru toată lumea, în timpul ei având loc parade

sau concerte. Celebrele parade militare rusești sunt rezervate însă pentru ziua victoriei împotriva Germaniei naziste.

În Japonia Ziua Națională are o abordare destul de sobră. Practic nu se întâmplă mare lucru în această zi, în afară de faptul că sunt arborate steagurile, iar cetățenii sunt invitați să reflecteze la însemnătatea faptului de a fi japonez.

În China, în schimb, aparatele militare și ale civililor, purtând pancarte și steaguri, sunt desfășurări de forțe impresionante. Numărul celor care au sarcina de a păzi bunul mers al lucrurilor în piața Tienanmen depășește 800.000 de oameni, majoritatea voluntari civili. Anul acesta, de exemplu, armata chineză și-a prezentat 52 de tipuri de armament, inclusiv rachetele nucleare. De asemenea, autoritățile chineze au dispersat norii ca să se asigure că nu va ploua, au interzis crescătorilor de păsări să le lase să zboare deasupra orașului, iar divorțurile au fost interzise în toată China de Ziua Națională. Motivul? O tradiție laică chineză spune că este de bun augur să te căsătorești de Ziua Națională.

Marea Britanie, pe de altă parte, nu are o Zi Națională. În schimb, Anglia, Scoția și Irlanda își sărbătoresc sfinții patroni – Sfântul Patrik pentru irlandezi, Sfântul Andrei pentru scoțieni și Sfântul Gheorghe pentru englezi. Dintre aceste sărbători, cea de Sfântul Patrik este mai animată, irlandezii îmbrăcându-se în verde, purtând la ei trifoii și participând la paradele organizate cu această ocazie. O altă tradiție este consumul de bere, spre seară. Ziua Reginei este, totuși, o sărbătoare ținută în toată Marea Britanie, tema de anul acesta a recepțiilor fiind ecologia (la recepțiile ținute de ambasadele Marii Britanii, pentru fiecare invitat s-a plantat apoi câte un copac).

Redacția „Plaiuri Săcelene”

TABEL NOMINAL

cu membrii cotizanți ai Asociației Cultural-Sportive "IZVORUL" trim.IV 2011

1	Alexandrescu Emil	61	Cornea Ioan	121	Lupu Florica	181	Popescu Mihai	241	Voineag Ioan
2	Andrieși Monica	62	Cosma Ioan	122	Lupu Nicolae	182	Posedaru Gheorghe	242	Vrabie Cristina
3	Andronic Maria	63	Costea Maria	123	Manciulea Gelu	183	Primăvăruș Elena	243	Vrabie Ioan
4	Anton Alexandrina	64	Coșerea Vasile	124	Manea Vasile	184	Purcăroiu Nicolae	244	Vrabie Decebal
5	Ardeleanu Adina	65	Cozma Corneliu	125	Mățărea Ovidiu	185	Rîșnoveanu Marius	245	Zamfir Bogdan
6	Arion Mircea	66	Crăciunescu Virgil	126	Median Susana	186	Rîșnoveanu Mihai	246	Zamfir Dan
7	Balint Iuliu	67	Damian Alexandru	127	Median Traian	187	Rîșnoveanu Paul	247	Zamfir Radu
8	Banciu Neculai	68	Daneș Dumitru	128	Median Valeriu	188	Rîșnoveanu Ștefan	248	Zangor Lucian
9	Bandi Șeitan Maria	69	Diaconescu Adrian	129	Mihaiu Aura	189	Rîjnoveanu Dan	249	Zangor Traian
10	Barbu Liviu	70	Dinu Popa	130	Miklos Levente	190	Robu Adrian	250	Zavarache Constantin
11	Barbu Nicolae	71	Dirjan Liviu	131	Mircioiu Lucian	191	Sălăgean Lucian	251	Zbarcea Maria
12	Barbu Silvia	72	Dopovecz Iuliu	132	Mircioiu Sebastian	192	Sârbu Corneliu		
13	Bârsan Horia	73	Dragomir Dănuț	133	Mitachi Emilia	193	Simion Adriana		
14	Bârsan Teodor	74	Drăgan Petre	134	Mocanu Elena	194	Sîrbu Adriana		
15	Bălan Eugen	75	Drăghici Valentin	135	Modest Zamfir	195	Slăbilă Gheorghe		
16	Bălan Nicolae	76	Dudu Minodora	136	Moldovan Ghia Roxana	196	Spiru Gheorghe		
17	Beciu Ioan	77	Dumitrescu Sorin	137	Moraru Adrian	197	Spîrchez Viorel		
18	Beleuță Eugen	78	Eftimie Bogdan	138	Moraru Florin	198	Stanciu Vasile		
19	Benga Gheorghe Dănuț	79	Eftimie Ioan	139	Moroianu Cantor Emilia	199	Stoia Gheorghe		
20	Biriș Mirel	80	Ene Tudoran Anca	140	Moșoiu Alin	200	Stoian Emilia		
21	Bîja Ioan	81	Ene Gheorghe	141	Munteanu Dan	201	Stroe Emil		
22	Bîrsan Nicolae	82	Faust Remus	142	Munteanu Gheorghe	202	Stroe Silviu		
23	Bobeș Constantin	83	Filip Ștefan	143	Munteanu Gigi	203	Sabo Viorica		
24	Bobeș Gheorghe	84	Filipescu Dan	144	Munteanu Livia	204	Szasz Sebeși Paul		
25	Bobeș Haricleea	85	Filipescu Gheorghe	145	Munteanu Nicolae	205	Șeitan Mircea		
26	Bobeș Ioan	86	Filipescu Octavian	146	Munteanu Puiu	206	Șerban Eugen		
27	Bobeș Maria	87	Flangea Roxana	147	Munteanu Ștefan	207	Șerban Ioana		
28	Bobeș Ovidiu	88	Florescu Gheorghe	148	Munteanu Vasile	208	Șerban Nicolae		
29	Boca Gabriel	89	Frățilă Ovidiu	149	Munteanu Vasile (SUA)	209	Șerban Raul		
30	Bogeanu Alexandru	90	Găitan Ovidiu	150	Munteanu Virgil	210	Șerban Valentin		
31	Bondrea Mihai	91	Georgescu Ioan	151	Muscalu Vasile	211	Șerbănuț Flavius		
32	Brainaș Mihai	92	Ghia Petre	152	Nagy Gabor	212	Șerbănuț Ioan		
33	Bratosin Canu Raluca	93	Ghișoiu Dorin	153	Neașu Lucian	213	Șerbu Adrian		
34	Bratosin Maria	94	Ghiuță Benone	154	Nechifor Constantin	214	Șerbu Andrei		
35	Bratosin Sanda	95	Gîrceag Viorel	155	Nechifor Septimiu	215	Șerbu Iulian		
36	Braun Adrian	96	Gîdea Ana	156	Nedelcu Claudiu	216	Șorban Ștefan		
37	Brăinaș Mihai	97	Grozea Gheorghe	157	Niculescu Gheorghe	217	Șortan Ana Maria		
38	Bucurenciu Sandu	98	Guiu Ștefan	158	Nistor Horia	218	Ștefănescu Constantin		
39	Bucurenciu Ana	99	Hermenean Sorin	159	Ognean Dorel	219	Taflan Elena		
40	Bulat Elena	100	Homorozeanu Gheorghe	160	Ognean Luca	220	Taraș Ioan		
41	Bulat Florentin	101	Imre Gabor	161	Oncioiu Maria	221	Taraș Mircea		
42	Bulea Horia	102	Ionescu Aurora	162	Oprea Dan	222	Taraș Octavian		
43	Butu Mihai	103	Ionescu Ghe. Nae	163	Oprin Gabriel	223	Taraș Răzvan		
44	Caian Pandrea Aurel	104	Ionescu Ghe. Petre	164	Pană Aurel	224	Taraș Emil		
45	Califaru Gavril	105	Ionescu P. Gheorghe	165	Pană Nicolae	225	Tagarici Laurențiu		
46	Cazacu Dimitrie	106	Iordache Dumitru	166	Pascu Liviu	226	Teacă Mihai		
47	Cazan Cornel	107	Ivan Adrian	167	Paraipan George	227	Teșileanu B. Barbu		
48	Cerbu Dorel	108	Ivan Daniel	168	Pelin Matei Alina	228	Teșileanu Costin		
49	Chițac Geta	109	Ivan Gheorghe	169	Perciog Constantin	229	Teșileanu Ghia Eugenia		
50	Cimpoaie Gabriel	110	Jerău Gheorghe	170	Perciog Gelu	230	Tocitu Viorel		
51	Ciulu Mircea	111	Jinga Romulus	171	Petrea Ștefan	231	Tudose Aurel		
52	Ciupală Mariana	112	Jinga Victor	172	Poașcă Gheorghe	232	Tuian Radu		
53	Ciurea Daniel	113	Jipa Virgil	173	Poenaru Lautențiu	233	Tulpan Nicolae		
54	Clinciu Sorin	114	Lăcătuș Mariana	174	Poenaru Nuțu	234	Ursu Nicolae		
55	Codreanu Elena	115	Lăzărescu Elena	175	Poenaru Ovidiu	235	Ursuț Gabriel		
56	Cojocneanu Olimpia	116	Leucuța Cristina	176	Poenaru Roxana	236	Vamoș Aurelia		
57	Coliban Nicolae	117	Leșescu Mihai	177	Pop Georgeta	237	Vlad Adriana		
58	Colț Radu	118	Lipan Florin	178	Pop Olga	238	Voicescu Nicoleta		
59	Comșa Eugen	119	Lukaci Mihai	179	Popa Dumitru	239	Voinea Dumitru		
60	Comșa Fulga Stelian	120	Lungu Constantin	180	Popa Florin	240	Voinea Emilian		

DRAGI SĂCELENI
SUNTEȚI CU TOȚII AȘTEPTAȚI
OCAZIA SĂ N-O RATAȚI
LA PLĂCINTE ȘI SARMALE!
SĂ VENIȚI ÎN NUMĂR MARE
LA BALUL NOSTRU MOCĂNESC,
LA DANS ȘI CÂNTEC BĂTRÂNESC
DAR ȘI CEL MAI TINERESC.
CU BUCURIE ȘI MULT DRAG
V-OM AȘTEPTA DIN NOU ÎN PRAG
ÎN BRUMĂREL PE LA SFÂRȘIT
SÂMBĂTA LA ASFINȚIT !

Cu bucurie vă invităm la tradiționalul "Bal al Placintelor Mocănești" care va avea loc în data de 25.02.2012 la restaurantul "Popas Brădet" (Ionescu). Costul unui meniu este de 130 Lei/pers. Doritorii de distracție pot contacta pentru înscriere persoanele care distribuie revista "Plaiuri Săcelene" sau pe D-na Zbarcea Maria la nr.tel. 0728 959 332 sau 0268 270 740. Termenul limită de înscriere și de plată este 15.02.2012.

ANUNȚ

Stimați cititori și membri ai Asociației Cultural-Sportive "IZVROUL".

Vă reamintim pe această cale că suntem nevoiți să acoperim costurile de editare a revistei, prin mărirea cuantumului cotizației trimestriale a fiecăruia dintre noi.

Vă rugăm ca să achitați 15 lei pentru fiecare trimestru, începând cu trimestrul I 2012.

Președinte prof. Cerbu Dorel

SPRE ȘTIINȚĂ

Materialele primite la redacție nu se înapoiază.

Au prioritate articolele privitoare la Săcele, Târlungeni, Zizin și Purcăreni.

Materialele ce se doresc a fi prezentate în coloanele revistei pot fi trimise la adresa de e-mail: plaiurisacelene@yahoo.com sau la sediul asociației din cadrul Centrului de Documentare și Informare al Gr.Șc., "Victor Jinga".

<http://www.izvorulsacele.ro/>

REDAȚIA

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Prof. DOREL CERBU
Prof. RADU COLȚ
Ing. HORIA BÎRSAN
Ing. DAN ZAMFIR
Preot DĂNUȚ BENGĂ
Tehnoredactor SILVIU ROȘCA

GRUP SCOLAR
VICTOR JINGA

MOBILITATE
MULTICULTURALITATE
MODERNITATE